

Resmî Defter Tutmanın Takip Hukukuna İlişkin Sonuçlarının Değerlendirilmesi

Murat BİLDİR

Arş. Gör., İzmir Bakırçay Üniversitesi, Hukuk Fakültesi, İzmir, Türkiye
murat.bildir@bakircay.edu.tr (Sorumlu Yazar / Corresponding Author)

Makale Bilgileri

Makale Geçmişi
Geliş: 09.10.2023
Kabul: 20.12.2023
Yayın: 28.12.2023

Anahtar

Kelimeler:

Resmî defter tutma,
talik hâli,
mirasbırakan,
mirasçı, takip yasağı.

ÖZET

Ekonomik, sosyal, kültürel ilişkilerin değişmesi, gelişmesi ve karmaşıklaşması; mirasbırakanların malvarlıklarının, onlara “resmî olarak” yakın kişiler olan mirasçılar tarafından bilinmesini zorlaştırmaktadır. İçeriği bilinmeyen bir miras kabul veya reddetmek, mirasçılarının kendi malvarlığını da tehlikeye atabilir. Bu sakıncanın ortadan kaldırılması ve mirasın reddi veya kabulü yönündeki tercihin güvenle kullanılabilmesi için resmî defter tutma kurumu ihdas edilmiştir.

Resmî defter tutma kurumunun amacına ulaşabilmesi için mirasbırakanın malvarlığının hukukî işlemlere ve takiplere karşı korunması gerekir. Kanun koyucu, mirasbırakanın malvarlığının mümkün olduğunca değişikliğe uğramaması için bazı tedbirler almıştır. TMK m. 625'e göre, resmî defter tutma süresince takip yapılamaz. Resmî defter tutma süresi boyunca uygulanabilecek ikinci hüküm ise İİK m. 53'tür. Bu hükme göre, miras kabul ve redde ilişkin TMK'daki süreler boyunca takip geri kalır. İlk hüküm, resmî defter tutma süresince doğrudan uygulanabilir nitelikte olan açık bir hükümdür. İkinci hükümde ise resmî defter tutma sürecine ilişkin doğrudan bir sonuçtan bahsedilmemekte; yalnızca takibin talik edileceği sürelerle ilişkin genel bir gönderme yapılmaktadır. Resmî defter tutma sürecinin sonunda da mirasçılara, kabul ve ret hususunda bir seçimlik hak tanındığından, ikinci hükmün de resmî defter tutma sürecinde uygulama alanı bulması düşünülebilir. Bu durumda takip hukukuna ilişkin sonuç doğuran bu iki hükmün ilişkisinin ele alınması gerekir. Yargıtay kararlarında çoğunlukla her iki hükme de yer verilmekte ancak bunlar arasındaki ilişki ortaya konulmamaktadır. Öğreti, bu konuda nispeten daha zengindir. Çalışmamız, iki hükmü de ayrı ayrı ele aldıktan sonra, bu hükümler arasındaki ilişkiyi değerlendirmeye çalışmaktadır.

Evaluation of the Consequences of Official Bookkeeping in Relation to the Law of Enforcement

Article Info

Article History

Received: 09.10.2023

Accepted: 20.12.2023

Published: 28.12.2023

Keywords:

Official bookkeeping,
postponement states,
testator, heir,
prohibition of execution
proceeding.

ABSTRACT

The change, development and complexity of economic, social and cultural relations make it difficult for the heirs, who are "officially" close to the testators, to know the assets of the testator. Accepting or rejecting an inheritance whose content is unknown may also jeopardize the heirs' own assets. In order to eliminate this drawback and to ensure that the choice of accepting or rejecting the inheritance can be used safely, the institution of official bookkeeping has been established.

In order for the official bookkeeping institution to achieve its purpose, the assets of the testator must be protected against legal transactions and execution proceedings. The legislator has taken some measures to ensure that the assets of the testator do not change as much as possible. According to Article 625 of the TCC, which is one of these measures, execution proceedings cannot be initiated during the official bookkeeping period. The second provision that can be applied during the official bookkeeping period is Article 53 of the EBL. Accordingly, the execution shall be suspended during the periods in the TCC regarding acceptance and rejection. The first provision is an explicit

provision that is directly applicable during the official bookkeeping period. The second provision, on the other hand, does not mention a direct consequence of the official bookkeeping process; it only makes a general reference to the periods during which the proceedings will be suspended. Since the heirs are given the right to choose between acceptance and rejection at the end of the official bookkeeping process, it is conceivable that the second provision may also be applied during the official bookkeeping process. In this case, it is necessary to address the relationship between these two provisions that have consequences regarding the law of enforcement. The decisions of the Supreme Court mostly include both provisions, but do not reveal the relationship between them. The doctrine is relatively richer in this regard. Our study aims to evaluate the relationship between these provisions after addressing both provisions separately.

Atf/Citation: Bildir, M. (2023). “Resmî Defter Tutmanın Takip Hukukuna İlişkin Sonuçlarının Değerlendirilmesi”, *Necmettin Erbakan Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi*, 6(2), s. 826-850.

“This article is licensed under a Creative Commons Attribution-NonCommercial 4.0 International License (CC BY-NC 4.0)”

Plagiarism: Bu makale intihal programında taranmış ve en az iki hakem incelemesinden geçmiştir. // This article has been scanned via a plagiarism software and reviewed by at least two referees.

GİRİŞ

Resmî defter tutma kurumu, ülkemizde az bilinen ve az başvurulan bir yoldur. Hâlbuki mirasçıların kendilerine kalan bir mirasın içeriğini bilmediği ve mirası ret süresi içerisinde de bilemeyeceği durumlarda bu yola başvurmak oldukça faydalı olabilir. Zira bu sayede mirasçılar, nasıl bir malvarlığını kabul veya reddettiklerinin bilincinde hareket eder ve sürpriz oluşturacak aktif ve pasiflerden zarar görmez. Defteri tutulan malvarlığının aktifinin pasifinden oldukça fazla olduğunu gören mirasçı, mirası gönül rahatlığıyla kabul edebilir. Tam tersi durumda ise mirası reddederek kendi malvarlığını riske atmaz.

Mirasçılar, mirasbırakanın malvarlığının içeriğini, resmî defter tutulmasını talep etmek yerine kendi gayretleriyle de öğrenebilir. Ancak resmî defter tutulması, mirasın içeriğinin mirasçıların kendi çabalarıyla öğrenilmesine nazaran daha avantajlıdır. Zira resmî defter tutulması neticesinde, mirası bu deftere göre kabul eden mirasçılar yalnızca defterde yer alan borçlardan sorumlu olur. Oysa kendi imkânlarıyla mirasın içeriğini öğrenmeye çalışarak mirası kabul kararı vermiş olsalardı, bilgi edinemedikleri borçlardan da sorumlu olurlardı. Aynı şekilde, varlığını bilmediği veya öğrenemediği aktifleri, mirası ret kararı verdikleri için kendi malvarlığına dahil etme imkânını da kaçırmış olabilirlerdi. Bu sebeplerle resmî defter tutma kurumu, mirasçılarının miras hakkında daha güvenli bir tercihte bulunmak için başvurabileceği önemli bir yoldur.

Resmî defter tutmanın güvenilirliği için aktif ve pasiflerin doğru şekilde tespit edilmesi gerekir. Kanun koyucu, bunu sağlamak için çeşitli tedbirler öngörmüştür. Bu tedbirlerden biri de resmî defter tutulmasının icra takiplerini önlemesidir. Zira Türk Medeni Kanunu'nun (TMK) 625. maddesi, resmî defter tutulması süresince icra takibi yapılamayacağını hüküm altına almıştır. Bu düzenlemenin kapsamının doğru tespit edilmesi ve uygulanması, resmî defter tutma kurumunun amacına ulaşmasına katkı sunar. Bu nedenle çalışmamızda ilk olarak resmî defter tutulması süresince takip yapılamamasının kapsamı ve sonuçları açıklanmıştır.

İcra ve İflas Kanunu'nun (İİK) 53. maddesi de borçlunun ölümünden sonra belli süreler boyunca icra takip işlemi yapılmasını yasaklamaktadır. Bu düzenlemede, ilk süre üç gün olarak belirlenmişken ikinci sürenin tespiti için Türk Medeni Kanunu'ndaki mirasın kabul ve reddine ilişkin sürelerle atıf yapılmakla yetinilmiştir. Dolayısıyla ikinci sürenin belirlenmesi için Türk Medeni Kanunu'ndaki muhtelif düzenlemelere bakılması gerekir. Kabul ve redde ilişkin bir süre de resmî defter tutma kurumunda karşımıza çıkmaktadır. Zira resmî defter tutma sürecinin bitmesinden itibaren belli bir süre içerisinde bazı mirasçılar, mirasın kabul ve reddine ilişkin seçimlik haklarını kullanabilmektedir. Bu doğrultuda, İİK m.53'ün Türk Medeni Kanunu'na yaptığı atfın kapsamına, resmî defter tutma sürecinin bitmesinden itibaren başlayan ve bazı mirasçıların seçimlik hakkını kullandığı sürenin de girip girmeyeceği hususu, cevaplanması gereken ilk sorudur. Bu soruya olumlu yanıt verilecek olursa, resmî defter tutma süresince uygulanması mümkün olan ve takip hukukuna ilişkin iki farklı düzenleme karşımıza çıkar. Bu durumda da İİK m. 53 ve TMK m. 625'in nasıl uygulanacağı, cevaplanması gereken diğer bir sorudur. Bu iki soruya cevap bulmak, çalışmamızın temel hedeflerini oluşturmaktadır.

I. RESMÎ DEFTER TUTMA KURUMU

A. Genel Olarak

Türk miras hukukunda geçerli küllî halefiyet ve kendiliğinden kazanım ilkeleri gereği, mirasçılar, mirasbırakanın ölümü ile mirası bir bütün olarak (tüm aktif ve pasifleriyle birlikte) ve kendiliğinden kazanırlar (TMK m. 599)¹. Buna göre, mirasçıların mirasbırakanın malvarlığını kazanmaları için herhangi bir süre beklemelerine veya devir işlemi gibi bir irade beyanında bulunmalarına gerek yoktur. Hatta mirasçıların mirasbırakanın ölümünden haberleri olmasa bile bu intikal gerçekleşir. Dolayısıyla mirasbırakanın malvarlığı unsurlarının tamamı ölüm anında ve doğrudan kazanılır. Ne durumda olduğu bilinmeyen bir malvarlığı, yalnızca aktifleriyle değil borçlarıyla da mirasçılara kendiliğinden ve kanun gereği geçmektedir. Ancak kanun koyucu; mirasın reddi, terekenin resmî defterinin tutulması, resmî tasfiye talep etme gibi imkânlar sağlayarak küllî halefiyet ilkesini yumuşatmış ve mirasçıların sorumluluğunu hafifletecek seçenekler oluşturmuştur². Bir başka ifadeyle mirasçılara, kanun gereği ve kendiliğinden doğan sonucun ortadan kaldırılması imkânını veren seçenekler tanınmıştır.

Mirasçıların seçimlik haklarından biri olan resmî defter tutulmasını talep hakkı, mirasbırakanın malvarlığının içeriğinin mirasçılar tarafından bilinmediği hâllerde özel önem taşır. Zira bu durumdaki mirasçının mirası reddetmesi de kabul etmesi de risklidir. Bu risklerden ilki, miras kayıtsız şartsız kabul edildiği³ için öncesinde bilinmeyen (hatta bilinse belki de mirasın reddi

¹Dural, Mustafa / Öz, Turgut. *Miras Hukuku*, 18. Baskı, Filiz Kitabevi, İstanbul, 2022, s. 409; İnan, Ali Naim / Ertaş, Şeref / Albaş, Hakan. *İnan Türk Medeni Hukuku Miras Hukuku*, 11. Baskı, Seçkin Yayınevi, Ankara, 2022, s. 508; Serozan, Rona / Engin, Baki İlkay. *Miras Hukuku ve Tamamı Çözümlü Pratik Çalışmalar*, 8. Baskı, Seçkin Yayınevi, Ankara, 2022, s. 484-485; Antalya, O. Gökhan / Sağlam, İpek. *Marmara Hukuk Yorumu Miras Hukuku Cilt III*, 5. Baskı, Seçkin Yayınevi, Ankara, 2021, s. 423.

² Ülgenalp, Nuri. "Mirasın Reddi ve Defter Tutma Talebi", *Adliye Dergisi*, S. 1, 1945, s. 31; Dural / Öz, s. 410; Serozan / Engin, s. 494. Bu seçeneklerden resmî defter tutmanın; mirasçıların sorumluluğunu azalttığı ve mirasın kabulü ile reddi arasında bir orta yol oluşturduğu hakkında ayrıca bkz. İnan / Ertaş / Albaş, s. 531.

³ Esasında mirasın kazanımı için irade beyanına (ve kabul beyanına) ihtiyaç yoktur. Bu nedenle mirasın kabul edilmesi, için bir beyana (mirasın kabulü beyanına) ihtiyaç yoktur. Buna rağmen mirasın kayıtsız şartsız kabul

seçeneği tercih edilecek olan) bazı borçlardan sorumlu olunmak zorunda kalınmasıdır. Böyle bir durumda mirasçının kişisel malvarlığı da tehlikeye girebileceğinden, mirasçı, mirası kabul etmekle kendi malvarlığı açısından da risk almış olur. İkinci risk ise mirasçının, kayıtsız şartsız ret hakkını kullanması hâlinde, içeriğini tam olarak bilmediği için reddettiği terekedeki bazı mal, hak ve alacakları kendi malvarlığına katma imkânını kaybetmesidir. Bu seçeneğe başvurulması hâlinde de mirasçının kişisel malvarlığının artma ihtimali kaçırılmış olabilir. Bu sakıncaların önlenmesi ve mirasbırakanın malvarlığının gerçek durumunun belirlenebilmesi amacıyla mirasçılara terekenin resmî defterinin tutulmasını talep etme hakkı verilmiştir⁴. Resmî defter tutulmasından sonra mirasçılar, mirasbırakanın malvarlığının aktif ve pasiflerini öğrenebilir ve ortaya çıkan duruma göre mirası kayıtsız şartsız kabul veya reddetme, tutulan deftere göre kabul etme ve resmî tasfiye talep etme şeklindeki seçeneklerden birini seçebilir. Resmi defter tutulması üzerine yapılan tercih, içeriği bilinen bir malvarlığına yönelik olduğundan, riskleri bilme ve buna uygun hareket etme imkânı verir. Dolayısıyla terekenin resmî defterinin tutulması, diğer seçimlik hakların güvenli bir şekilde kullanılmasını sağlar.

Resmî defter tutulmasının ikinci faydası ise tereke borçlarından sorumluluğun sınırlandırılmasının sağlanmasıdır⁵. Nitekim, terekenin resmî defterinin tutulmasıyla birlikte mirasçılar, diğer seçimlik haklarının yanında, mirasın tutulan deftere göre kabulü imkânını da elde ederler (TMK m. 628/1)⁶. Mirasın tutulan deftere göre kabulü, mirasın kabulünden farklıdır. Zira seçim hakkını, tutulan deftere göre kabul yönünde kullanan mirasçılar, yalnızca deftere geçirilmiş borçlardan sorumlu olurlar. Başka bir ifadeyle deftere yazılmamış olan borçlar için kural olarak mirasçılara (ve mirasbırakanın malvarlığına) başvurulamaz. Bu doğrultuda, söz konusu borçlar için kendisine başvuru mirasçının borcu ifadan kaçınma hakkı bulunmaktadır⁷. Dolayısıyla mirasçıların mirasbırakanın borçlarından sorumluluğu -tutulan defter nispetinde- sınırlandırılmış olur.

Resmî defter tutma kurumu, aynı zamanda, mirasçıların mirası reddedip reddetmeyeceklerine karar vermeleri açısından onlara ek bir süre tanır⁸. Yani, mirası kabul veya redde ilişkin süreler, ne zaman neticeleneceği belli olmayan resmî defter tutma sürecinin sonuna

edilmesi, mirası ret hakkından feragat anlamı taşır ve mirasın kazanımı ile mirasçılığı kesinleştirir. (Serozan / Engin, s. 504; Antalya / Sağlam, s. 423).

⁴ Ülgenalp, s. 39; Arık, K. Fikret. “Resmi Defter Tutma Müessesesi”, *Ankara Üniversitesi SBF Dergisi*, C. IX, S. 2, 1954, s. 245, 271; Serozan / Engin, s. 523; İnan / Ertaş / Albaş, s. 531; Çabri, Sezer. *Miras Hukuku Şerhi (TMK m.575-639)*, C. II, On İki Levha Yayınevi, İstanbul, 2020, s. 701-703; Antalya / Sağlam, s. 449. “Terekenin resmi defterinin tutulması isteminde, terekenin gerçek durumunun öğrenilmesi, resmi deftere göre kabul edilecek mirasın mirasçıya sadece deftere yazılmış borçlarla geçmesi ve mirası ret veya kabul sürelerini uzatması işlevi vardır.” 14. HD E. 2015/18152 K. 2017/1811 T. 09.03.2017 (Lexpera).

⁵ Kocayusufpaşaoğlu, Necip. *Miras Hukuku*, 3. Baskı, Filiz Kitabevi, İstanbul, 1987, s. 635; Arık, s. 245; İmre, Zahit / Erman, Hasan. *Miras Hukuku*, 15. Baskı, Der Yayınevi, İstanbul, 2021, s. 382; Serozan / Engin, s. 523; İnan / Ertaş / Albaş, s. 531; Çabri, s. 704.

⁶ Gönensay, Samim / Birsen, Kemaleddin. *Miras Hukuku*, 2. Baskı, İstanbul Üniversitesi Yayınları No. 1046 Hukuk Fakültesi No. 223, İstanbul, 1963, s. 273; Dural / Öz, s. 436.

⁷ Çabri, s. 764.

⁸ Arık, s. 246; Serozan / Engin, s. 523; Antalya / Sağlam, s. 449; Çabri, s. 704. Kabul ve ret sürelerinin uzamasının, resmî defter tutulmasının amacı değil sonucu olduğu hakkında bkz. Kama, Musa “Mirasçılardan Birinin Resmi Defterinin Tutulması Talebi”, *Feyzi Necmeddin Feyzioğlu'nun Anısına Armağan*, 2020, s. 332.

kadar uzamış olur. Böylece mirasçılarının, mirasbırakanın malvarlığının tespit edilebileceği kadar olan ve önceden bilinemeyen bir süre boyunca seçimlik haklarını kullanmaları gerekmez.

B. Resmî Defter Tutma Süreci

Kanun koyucu resmî defter tutmayı talep hakkını, mirası reddetmeye hakkı olan mirasçılara tanımıştır. Buna göre, mirası kayıtsız şartsız ret veya kabul etmiş yahut açıkça kabul etmemekle birlikte tereke varlıkları üzerinde kabul anlamına gelecek işlemler (TMK m. 610/2) yapmış olan mirasçılar resmî defter tutmayı talep edemez⁹. Mirası reddetme hakkı olan yasal ve atanmış mirasçılardan yalnızca birinin talepte bulunması yeterlidir¹⁰. Tek bir mirasçının talebi, diğer mirasçılarının tercihlerinden bağımsız olarak, terekenin defterinin tutulması sonucunu doğurur.

Resmî defter tutulması talebinin nasıl yapılacağı, mirasın reddine atıfla düzenlenmiştir. Buna göre, resmî defter tutulması, mirasın reddi usûlüne uygun olarak, ölenin son yerleşim yerindeki sulh hukuk mahkemesinden talep edilmelidir (TMK m. 619/2; Tüzük¹¹ m. 40/1)¹². Yine, mirasın reddi talebi gibi, resmî defter tutulması talebi de kayıtsız şartsız bir biçimde ve yazılı veya sözlü bir beyanla yapılmalıdır (Tüzük m. 40). Ancak süre noktasında kanun koyucu, mirasın reddi süresinden ayrılarak resmî defter tutmayı talep etme süresini bir ay olarak belirlemiştir. Yani resmî defter tutmayı talep etmek için daha kısa bir süre söz konusudur. Defterin tutulmasından sonra seçimlik hakların kullanımı için ek bir süre verileceğinden, bu aşamada sürenin daha kısa olarak belirlenmesinde bir sakınca bulunmamaktadır¹³. Bu sürenin başlangıcı da mirasın reddini talep etme süresinin başlangıcıyla aynıdır. Buna göre süre, yasal mirasçılar için mirasbırakanın ölümünü öğrendikleri; atanmış mirasçılar için ise mirasçı olarak atandıklarının kendilerine resmen bildirildiği tarihten itibaren başlar (TMK m. 606)¹⁴.

Mahkeme, terekeye dahil olan malvarlığı unsurlarını (aktif ve pasifler) değerleriyle birlikte kaydeder (TMK m. 620/1)¹⁵. Bunun için gerekirse bilirkişiye başvurur.

Terekeye dahil olan mal, hak, alacak ve borçların tam ve doğru bir şekilde tespit edilebilmesi için¹⁶ mahkemeye, ilgililerin¹⁷ bilgisine başvurma yetkisi verilmiş; bu kişilere de mahkemenin talebi üzerine bilgi verme yükümlülüğü yüklenmiştir. Haklı bir sebep olmaksızın bilgi vermekten kaçınan veya yanlış bilgi verenler, bundan doğacak zarardan sorumlu tutulabilir (TMK m. 620/2). Mirasçılar ise mahkemece talep edilmemiş olsa bile tereke hakkında bilgi vermekle yükümlüdür.

⁹ Ülgenalp, s. 39; Arık, s. 253; Kocayusufpaşaoğlu, s. 636; İmre / Erman, s. 383; Serozan / Engin, s. 523; İnan / Ertaş / Albaş, s. 532; Antalya / Sağlam, s. 450; Kılıçoğlu, Ahmet. *Miras Hukuku*, 10. Baskı, Turhan Kitabevi, Ankara, 2019, s. 318.

¹⁰ Ülgenalp, s. 39; Arık, s. 246; İmre / Erman, s. 382; Serozan / Engin, s. 523; İnan / Ertaş / Albaş, s. 532; Kılıçoğlu, s. 318.

¹¹ Türk Medeni Kanunu'nun Velayet, Vesayet ve Miras Hükümlerinin Uygulanmasına İlişkin Tüzük (RG, T. 10.08.2003, S. 25195).

¹² Kocayusufpaşaoğlu, s. 637; Arık, s. 254-255; İmre / Erman, s. 383; Serozan / Engin, s. 524; Antalya / Sağlam, s. 450.

¹³ Serozan / Engin, s. 524.

¹⁴ İmre / Erman, s. 384; Serozan / Engin, s. 524; İnan / Ertaş / Albaş, s. 532.

¹⁵ Bu yazımın hangi esaslarla yapılacağı ise taşınır ve taşınmazlar açısından ayrı ayrı düzenlenmiştir (Tüzük m. 42).

¹⁶ İmre / Erman, s. 385.

¹⁷ Miras bırakanın (varsa) vasisi, yasal ve malî danışmanları, sigorta şirketi ile çalıştığı işyeri ve hesabı bulunan bankalar bu ilgililerdendir (İnan, Ertaş, Albaş, s. 534; Kama, s. 340).

Mahkemenin diğ er bilgi kaynağı ise resmî kayıtlar ve mirasbırakanın belgeleridir. Buna göre, herhangi bir alacaklı veya borçlu tarafından başvurulmamış olsa bile resmî kayıtlardan ve mirasbırakanın belgelerinden varlığına ulaşılan aktif ve pasifler doğrudan doğruya deftere geçirilir (TMK m. 622). Alacaklı ve borçlular doğrudan yapılan bu kayıtlardan haberdar edilir.

Kanunun, defterin doğru tutulmasını temin için¹⁸ öngördüğü diğ er gereklilik ise alacaklı ve borçluların mahkeme tarafından ilan yoluyla davet edilmesidir. Buna göre mahkeme, mirasbırakanın alacaklı ve borçlularını belli bir süre içerisinde alacak ve borçlarını bildirmeleri için bir ay arayla yapılacak iki ilanla davet eder. İlanda, bildirimde bulunmamanın sonuçlarına¹⁹ da dikkat çekilir. Alacak ve borçların bildirilme süresi, ikinci ilan tarihinden itibaren en az bir aydır. Hâkim, bir aydan aşağı olmamak üzere, terekenin kapsamını göz önünde bulundurarak bu süreyi belirler²⁰. Söz konusu sürenin geçmesiyle birlikte defter tutma işlemi nihayete ermiş olur (TMK m. 623/1; Tüzük m. 44/1) ve artık deftere kayıt yapılamaz²¹.

Defter tutma işleminin sona ermesinin ardından tutulan kayıtlar ilgililer tarafından incelenir. Buna göre, alacak ve borçların bildirilmesi için mahkemece belirlenen ve ilanda da yazan en az bir aylık süre dolduktan sonra, bu sefer tutulan defterin ilgililerce incelenmesi için yine en az bir aylık süre verilir (TMK m. 623/1). Defterin incelenmesi için tanınan sürenin başlangıcı, bütün ilgililer için aynı tarihtir. Bu, defter tutma işleminin sona erdiği tarihtir. Defteri inceleme hakkı olan ilgililer ise mirasın genel durumunda ve alacak veya borcun deftere kaydedilmek suretiyle tanınmasında menfaati olan kişilerdir²². Mirasçılar, mirasbırakanın alacaklı ve borçluları, vasiyet alacaklıları, terekedeki mallar üzerinde istihkak iddiasında olanlar ve vasiyeti tenfiz memurları bu kişilerdendir²³. İlgililer defterdeki kayıtlara itiraz ederek bunların yanlış, eksik veya fazla olduğunu ileri sürebilir. Bu konuda ayrı dava açılması da mümkündür. İtiraz üzerine mahkeme, tereke mallarına yeniden değ er biçilmesi yoluna başvurabilir ve uyuşmazlıkların çözümü için (TMK m. 626/2) mirasçılara ek süre verebilir. Şu hâlde, somut duruma göre, mirasçıların seçimlik hakkını kullanması için söz konusu olan bir aylık süre arttırılabilir.

¹⁸ Arık, s. 266.

¹⁹ Mirası deftere göre kabul eden mirasçılar, deftere kaydedilmemiş alacaklardan sorumlu değildir (TMK M. 629/1) Bu nedenle bu hususun ilanda belirtilmesi gerekir. Öte yandan borçlular, borçlarını kaydettirmemiş olsalar da borçları devam eder (Arık, s. 266).

²⁰ Belgesay, Mustafa Reşit. *Türk Kanunu Medenisi Şerhi: Üçüncü Kitap Miras*, 4. Baskı, Fakülteler Matbaası, İstanbul, 1952, s. 184.

²¹ Belgesay, s. 186; İnan / Ertaş / Albaş, s. 536; Eren, Fikret / Yücer Aktürk, İpek. *Türk Miras Hukuku*, 3. Baskı, Yetkin Yayınevi, Ankara, 2020, s. 522. Mirasçılar seçim hakkını kullanana kadar tereke aktiflerinin kaydı yapılabilir. Zira bunlar açısından mirasçılarının herhangi bir sorumluluğu değil menfaati söz konusudur (Arık, s. 270).

²² Belgesay, s. 186.

²³ Gönensay / Birsan, s. 270. İlgilileri sayım usulüyle belirlemek mümkün olmadığından somut olaya göre hâkimin belirlemesi gerekir (İyilikli, Ahmet Cahit. *Hukuk Yargılamasında Terekenin Resmi Defterinin Tutulması*, Yetkin Yayınevi, Ankara, 2021, s. 237).

Defter tutma işlemi sona erip de defterin ilgililerce incelenme süresi geçtikten sonra mirasçılar bir ay içinde²⁴ karar vermeye (beyanda bulunmaya) çağrılır (TMK m. 626/1)²⁵. Mirasçılar, TMK m. 627 gereğince kendilerine tanınan seçim haklarından hangisini kullandıkları yönündeki irade beyanında bulunur, bir diğer ifadeyle sözü edilen konuda bir karara varıp bunu bildirir²⁶. Mirasçılarının önünde dört seçenek vardır: mirasın kabulü²⁷, mirasın reddi, mirasın tutulan deftere göre kabulü ve resmî tasfiye (TMK m. 627/1). Bunlardan üçü resmî defter tutulmasından da önce mevcut olan seçeneklerdir. Mirasın tutulan deftere göre kabulü ise, resmî defter tutulmasının sağladığı (ve bu yola başvurmakla elde edilen) ek bir imkândır²⁸. Mirasçılar, süresi içinde herhangi bir beyanda bulunmazlarsa, TMK m. 627/2 gereği, mirası tutulan deftere göre kabul etmiş sayılırlar.

Mirasçılardan birinin defter tutma talebi diğerleri hakkında da etkili olur (TMK m. 619/3)²⁹. Bununla kastedilen, sadece resmî defter tutma talebinde bulunanın değil, diğer mirasçılarının da defter tutma işleminden sonra seçimlik haklarını kullanabilmesidir. Söz konusu hüküm, mirasçılar arasında bir ayırım yapmamış gibi görünmektedir³⁰. Ancak, öğretide ağırlıklı ve isabetli olarak kabul edildiği üzere, daha önce mirası kayıtsız şartsız kabul eden veya kabul anlamına gelen işlemler yapan mirasçılar ile mirası kayıtsız şartsız reddeden mirasçılarının seçimlik hakları kullanabilmeleri mümkün olmaz³¹. Seçim hakkı, ret hakkı düşmemiş ve mirasçılık sıfatı devam eden mirasçılar tarafından kullanılabilir³². Üç aylık mirası ret süresinde, açık veya örtülü bir kabul yahut kayıtsız şartsız ret talebinde bulunmamış (suskun kalmış) mirasçının da resmî defter tutulmasından sonra seçimlik hakkı olmalıdır³³. Daha önce resmî tasfiye talep eden mirasçı da

²⁴ Deftere kaydedilmiş alacak ve borçların varlığına, miktar veya değerine itiraz edilmesi durumunda, yapılan hataların düzeltilmesi ve çıkan uyumsuzlukların giderilmesi gerekir. Ancak bundan sonra defteri tutulan tereke içeriği, tam olarak belirlenmiş ve netleşmiş olur. İşte, bunu gözetken kanun koyucu anılan ihtimallerde bir aylık sürenin uzatılabilmesine imkân tanımıştır (TMK m. 626/2).

²⁵ Bolak, Ahmet Ertuğrul. *Uygulamada Miras ve Tereke Hukuku*, Eğitim Yayınları, İstanbul, 1980, s. 1128; Belgesay, s. 190; Eren / Yücer Aktürk, s. 522; Çabri, s. 748; İnan / Ertaş / Albaş, s. 537. Bazı yazarlar bu sürenin başlangıcı olarak defterin incelenmesi için yapılan tebliğ tarihini (Öztan, Bilge. *Miras Hukuku (Tablolar ve Örneklerle)*, 11. Baskı, Yetkin Yayınevi, Ankara, 2020, s. 414) veya defter tutma işleminin sona ermesini (Gönensay / Birsen, s. 274) göstermektedir. Yakuppur'a göre de inceleme süresinin bitiminden sonra tekrar süre vermeye gerek yoktur. Ancak hükmün lafzı karşısında bunu kabul etmek mümkün değildir (Yakuppur, Sendi. *Resmî Defter Tutma ve Mirasın Tutulan Deftere Göre Kabulü*, Seçkin Yayınevi, Ankara, 2022, s. 123). Kanaatimizce, hükmün lafzı, önceki kanundan (743 sayılı Türk Kanunu Medenîsi) farklı olarak, inceleme süresinin bitiminden itibaren işleyecek yeni bir süreye işaret etmektedir.

²⁶ Eren / Yücer Aktürk, s. 522.

²⁷ Mirası kabul etmek isteyen mirasçı, resmî defter tutma talebinden önceki kabulden farklı olarak, bunun için irade açıklamasında bulunmalıdır (Kılıçoğlu, s. 318).

²⁸ Çabri, s. 704.

²⁹ Bu hüküm, mehzada yer almasına rağmen önceki kanuna (743 sayılı Türk Kanunu Medenîsi) alınmadığından *Ülgenalp*, hükmün hukukumuzda uygulanmaması gerektiği kanaatinde idi (Ülgenalp, s. 40). Ancak o dönemde de mirasçılardan birinin resmî defter tutmayı talep etmesi hâlinde, diğer mirasçılarının da bundan yararlanabileceği görüşü ağırlıktaydı (Arik, s. 254; Gönensay / Birsen, s. 264) Zira *Gönensay/Birsen*, tek bir mirasçının talebinin resmî defter tutma için yeterli olduğu hakkındaki hükmün buna dayanak olduğunu ifade etmiştir.

³⁰ Hükmün lafzından yola çıkılarak mirasçılar arasında bir ayırım yapılmamış olduğu sonucuna varılabileceği hakkında bkz. Kama, s. 335.

³¹ Dural / Öz, s. 431, 434; Serozan / Engin, s. 526. Daha önce seçim hakkını kullananlar da dahil tüm mirasçılarının, resmî defter tutulması üzerine yeniden seçim hakkını kullanabilecekleri şeklindeki aksi görüş için bkz. İmre / Erman, s. 383.

³² Çabri, s. 754.

³³ Serozan / Engin, s. 526.

seçimlik haklardan faydalanır. Zira söz konusu mirasçının resmî tasfiye talebi, resmî defter tutulması talebiyle birlikte hükümsüz hâle gelmiştir.

II. DEFTER TUTMA SÜRESİNCE UYGULANABİLECEK TAKİP HUKUKUNA İLİŞKİN DÜZENLEMELER

A. TMK m. 625 Düzenlemesi

1. Genel Olarak

Resmî defter tutma, bir üst başlıkta yer verildiği üzere, önceden bilinemeyecek ve defteri tutulacak malvarlığının durumuna göre değişebilecek belirsiz birden çok süreyi içeren bir süreci ifade eder. Kanun koyucu, bu süreçte terekenin mümkün olduğunca değişikliğe³⁴ uğramadan kalması için bazı tedbirler öngörmüştür³⁵. Tedbirlerden ilki, resmî defter tutulması devam ettiği sürece, acele tamirat işleri, olgunlaşmış meyvelerin toplanması ve zamanaşımı dolmak üzere olan bir alacak için dava açılması gibi zorunlu yönetim işleri dışında terekeye ilişkin herhangi bir işlemin yapılamamasıdır (TMK m. 624/1; Tüzük m. 43). İkinci tedbir ise, mirasbırakanın borçları için takip yapılamaması ve acele hâller dışında dava açılmamasıdır (TMK m. 625). Esasen bu tedbirler, defter tutmanın amacını teşkil eden, terekenin gerçek durumunun belirlenmesinin gereğidir. Zira bir yandan defteri tutan mahkeme tarafından terekenin aktif ve pasifleri tespit edilmeye çalışılırken diğer yandan defteri tutulmak istenen malvarlığı unsurlarının hukukî işlemlere konu edilmesi, icra takiplerine maruz bırakılarak haczedilmesi ve paraya çevrilmesi terekenin gerçek durumunun tespit edilmesini önleyebilir. Şu hâlde; mirasbırakanın borçları için defter tutma süresi boyunca takip yapılamaması, defter tutmanın amacına doğrudan katkı sunmaktadır³⁶. Bu sayede tereke borçları tek bir elde (sulh hukuk mahkemesi tarafından tutulan deftere kaydedilmek suretiyle) toplanmakta ve muhtemel karışıklıklar önlenmektedir³⁷. Bir taraftan alacaklının açtığı icra takibi yürürken ve bu alacaklı alacağını elde ederken, diğer taraftan sulh hukuk mahkemesince tutulan defterdeki aktiflerin azalması resmî defter tutma kurumunu işlevsizleştirir. Ayrıca, sulh hukuk mahkemesince tutulan defterde kayıtlı bir borç için bir yandan icra takibi yapıldığı için defterdeki pasifler de sürekli olarak değişkenlik gösterebilir ve gerçek duruma uymayabilir. Bu durum ise hem zaman kaybına hem de kayıtların yanlış tutulmasına sebep

³⁴ Terekeyi değişikliğe uğratabilecek olmakla birlikte, terekenin alacaklarının tahsil edilmesi ve tereke mallarının onarılması gibi olumlu değişikliklere izin verilmektedir.

³⁵ Bu amaç, bazı yazarlarca (Kocayusufpaşaoğlu, s. 639; Arık, s. 271; İmre / Erman, s. 386; İnan / Ertaş / Albaş, s. 534; Öztan, s. 413; Eren / Yücer Aktürk, s. 520) sadece TMK m. 624 bakımından zikredilmiştir. Ancak hem TMK m. 624 hem de TMK m. 625'te öngörölmüş tedbirler, terekenin mümkün olduğunca değişikliğe uğramamasına yöneliktir (Tuor, Peter / Picononi, Vito. *Berner Kommentar, Schweizerisches Zivilgesetzbuch, Das Erbrecht, 2. Abteilung, Der Erbgang, Artikel 537-640 ZGB*, Zweite Auflage, Bern, 1966, s. 711, Rn 2; İnan / Ertaş / Albaş, s. 534 vd.; Çabri, s. 735, 739).

³⁶ “Defter tutma muamelelerinin devamı müddetince terekenin borçları hakkında icra tahkikatı yapılamaz. Zira tutulacak defter terekenin alacak ve borç yönünden gerçek durumunu göstermesi gerekir.” 2. HD., E. 1997/10309 K. 1997/12315 T. 14.11.1997 (Lexpera).

³⁷ Bolak, s. 1125. “565. maddenin koyduğu kuralların amacı olan konu; terekeden alacaklı olanların iddialarını aynı makamda toplamak ve bir hak ve alacağın muhtelif makamlardan birden fazla istenmesini veya dava edilmesini önlemek; mirasçılardan da terekeyi kabul veya reddetmeleri için açık ve kesin hesap yapma imkanını sağlamaktır.” Tic. D., E. 1960/3201 K. 1960/976 T. 05.04.1960 (Uyar, Talih. *Türk Medeni Kanunu (Gereğçeli-İçtihatlı) Miras Hukuku (MK. 495-682)*, Feryal Matbaacılık, Ankara, 2002, s. 2479).

olabilir³⁸. İlaveten, defter tutma süresince takip yapılamaması, alacaklılar arasındaki eşitliğin sağlanması için de önemlidir. Zira bir alacaklı, alacağını resmî defter tutma süresince takip yaparak elde etmiş olsaydı ve mirasın en yakın mirasçılarının hepsi tarafından reddi (TMK m. 612/1) sonucunda iflas hükümlerine göre (İİK m. 180) tasfiyesi yapılsaydı, anılan alacaklı tasfiyeyi beklemeksizin defter tutma sırasında harekete geçtiği için alacağını iflasta sıraya girmeksizin elde etmiş olabilirdi. Bu durumda da resmî defter tutma sırasında hareket eden alacaklılar lehine eşitlik bozulmuş olurdu.

2. Düzenlemenin Kapsamı ve Sonucu

TMK m. 625'in birinci fıkrası uyarınca “*Resmî defter tutulması devam ettiği sürece mirasbırakanın borçları için icra takibi yapılamaz.*” İcra takibi yapılamamakla kastedilen, yeni takip yapılamaması ve mevcut takiplerde de icra takip işlemi yapılamaması olmalıdır³⁹. İcra takibinde, takibin tarafları ile icra organları ve bazen de takibe taraf olmayan üçüncü kişiler tarafından pek çok takip işlemi yapılır. Takibi başlatan da devam ettiren de bu işlemlerdir. Takip işlemleri; takip hukukunda sonuç doğuran, takibe yön ve şekil veren işlemlerdir⁴⁰. Takip işlemleri, genel olarak taraf takip işlemleri ve icra takip işlemleri şeklinde ayrılmaktadır. Taraf takip işlemleri; takibe yön ve şekil veren, taraflarca yapılan ve çoğunlukla icra takip işlemleri yapılması için yapılan işlemlerdir⁴¹. İcra takip işlemleri ise icra organları tarafından borçluya karşı yapılan ve cebri icranın ilerlemesini sağlayan bu yönüyle de alacaklıyı alacağını almaya yaklaştıran takip işlemleridir⁴². Diğer bir ifadeyle icra takip işlemleri, takibi, alacaklı lehine borçlu aleyhine ilerleten işlemlerdir. Resmî defter tutma talebinden sonra bu nitelikteki işlemlerin yapılabilmesi, kurumun amacına ulaşması için getirilmiş olan takip yasağına aykırı olur. Zira söz konusu takip yasağı ile yeni takiplerin açılması ve mevcut takiplerin ilerlemesi önlenmeye çalışılırken icra takip işlemleri takibi alacaklı lehine ilerletir.

Resmî defter tutma süresince ihtiyatî haciz kararı verilip verilemeyeceği, ihtiyatî haczin icra takip işlemi (ve bu arada takip işlemi) olup olmadığına bağlıdır. Bu mesele tartışmalıdır⁴³. Kanaatimizce bir an için ihtiyatî haczin icra takip işlemi olmadığı kabul edilse bile, ihtiyatî haciz kararı verildikten sonra belli bir süre içinde dava açılmaması ve takip yapılmaması, söz konusu kararın hükümsüz kalması sonucunu doğurur (İİK m. 264/4). Resmî defter tutma boyunca takip

³⁸ İnan / Ertaş / Albaş, s. 534.

³⁹ Bu süreçte takip işlemlerinin yapılamayacağı hakkında bkz. İyilikli, s. 171.

⁴⁰ Pekcanitez, Hakan / Atalay, Oğuz / Sungurtekin Özkan, Meral / Özkes, Muhammet. *İcra ve İflas Hukuku Ders Kitabı*, 9. Baskı, On İki Levha Yayınevi, İstanbul, 2022, s. 5-6; Boran Güneysu, Nilüfer. “İcra Takip İşlemleri”, *Türkiye Barolar Birliği Dergisi*, C. 0 S. 101, 2012, s. 34.

⁴¹ Pekcanitez / Atalay / Sungurtekin Özkan / Özkes, s. 5; Boran Güneysu, s. 35; Atalı, Murat / Ermenek, İbrahim / Erdoğan, Ersin. *İcra ve İflas Hukuku*, 5. Baskı, Yetkin Yayınevi, Ankara, 2022, s. 16.

⁴² İcra takip işlemi, bazı farklılıklar olmakla birlikte, genelde bu şekilde tanımlanmıştır. (Kuru, Baki. *İcra ve İflas Hukuku*, C. I, 3. Baskı, İstanbul, Evrim Dağıtım, 1988, s. 136-138; Postacıoğlu, İlhan E. / Altay, Sümer. *İcra Hukuku Esasları*, 5. Baskı, Vedat Kitapçılık, İstanbul, 2010, s. 300; Üstündağ, Saim. *İcra Hukukunun Esasları*, İstanbul, 2004, s. 32; Yılmaz, Ejder. *İcra ve İflâs Kanunu Şerhi*, C. I, Yetkin Yayınevi, Ankara, 2016, s. 282; Pekcanitez / Atalay / Sungurtekin Özkan / Özkes, s. 5-6; Boran Güneysu, s. 36-37; Başoğlu, Gizem. “İcra ve İflas Hukukunda Tatil ve Talik Hâlleri”, *Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi*, Ankara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Özel Hukuk Anabilim Dalı, Ankara, 2013, s. 75; Arslan, Aziz Serkan. *İcra Takip İşlemleri Etkileri ve Hukuka Aykırılığın Sonuçları*, Yetkin Yayınevi, Ankara, 2018, s. 27; Atalı / Ermenek / Erdoğan, s. 16).

⁴³ Boran Güneysu, s. 48-50; Arslan, s. 103-111.

yapılamayacağı ve dava açılmayacağı için⁴⁴ alınan ihtiyati haciz kararı bir anlam ifade etmez. Bu nedenle resmî defter tutma süresince ihtiyati haciz kararı da verilememelidir. Ancak bu konuda Yargıtay'ın farklı yönde kararlarına rastlanmaktadır⁴⁵.

İcra takibi yapılmasını engelleyen bu hüküm, rehnin paraya çevrilmesi yoluyla takip dahil olmak üzere, bütün takip türlerini kapsar⁴⁶. Nitekim yargı kararlarında da resmî defter tutulması talebinin ipoteğin paraya çevrilmesi yoluyla takibi de engellediği hüküm altına alınmaktadır⁴⁷. Bu yönüyle hükmün, diğer bazı takip yasaklarından (örneğin konkordato) daha kapsamlı bir koruma sağladığı söylenebilir.

Takip yasağı mirasbırakanın alacakları için değil borçları için söz konusudur⁴⁸. Bir diğer ifadeyle, mirasbırakanın alacaklıları defter tutma süresi boyunca takip yapamazken mirasbırakanın borçluları aleyhine takip yapılmasına bir engel yoktur.

Mirasbırakanın borçları için takip yapılamayacak zaman dilimi, hükümde de belirtildiği gibi, defter tutmanın devam ettiği süredir. Buna göre, resmî defter tutulması talebinin yapılması ile defter tutma işleminin bitmesinden sonra mirasçılara tanınan bir aylık karar verme süresi arasında geçen zaman boyunca takip yapılamaz⁴⁹. Belirtmek gerekir ki, yalnızca fiilen defter tutma işlemlerinin devam ettiği süre değil, mirasçılardan seçimlik haklarını kullandığı bir aylık sürenin sonuna kadar takip yasağı devam etmektedir⁵⁰. Her mirasçının karar verme (seçimlik hakkını

⁴⁴ Resmî defter tutma boyunca takip yapılamayacağını çalışmamızda halihazırda ele almaktayız. Bu nedenle ihtiyati haciz kararından sonra takip yapılamayacağını kolaylıkla söyleyebiliriz. İhtiyati haciz üzerine dava açılıp açılmayacağı konusunda ise resmî defter tutma süresince dava açılıp açılmayacağına değinilmelidir. TMK m. 625/3'e göre acele hâller dışında dava açılmaz ve bu hüküm, resmî defter tutulması süresince yapılamayacak takiplerden farklı olarak, hem davacı hem davalı olunan uyuşmazlıklar için geçerlidir. Acele hâlleri somut olayda hâkim takdir eder. Tereke ve alacaklıların telafisi imkânsız zarar görebileceği hâllerin acele hâller olacağı söylenebilir (Çabri, s. 744). Öğretide genelde acele hâller için şu örnekler verilmektedir: tereke mallarının tespiti veya bunlara değer biçilmesi hakkındaki davalar, miras hakkında koruma önlemleri için başvurulması, hak düşüren sürenin dolmasından önce dava açılması (İmre / Erman, s. 387). Ayrıca tereke lehine ihtiyati haciz ve ihtiyati tedbirler için dava açılması da bu kapsamda gösterilmektedir (Belgesay, s. 189). Ancak mirasbırakanın alacaklılarının ihtiyati haciz kararı aldıktan sonra süresi içinde dava açması, acele hâllere örnek olarak verilmemektedir. Çünkü, görüldüğü üzere, genelde bu hüküm için alacaklılar lehine olan davalar örnek verilmemektedir. Vadesi gelmiş bir para borcunun alacaklısı ihtiyati haciz kararı alabilir (İİK m. 258/1). Bu fıkra nezdinde bir acele hâlin varlığı gündeme gelmez. İstisnâ hâllerde vadesi gelmemiş bir para borcu için de ihtiyati haciz kararı verilebilir (İİK m. 258/2). Ancak bu durumda da borçlu ölmüş olduğundan ve malvarlığının sulh hukuk mahkemesi nezdinde defteri tutulduğundan, alacaklılar açısından bir acele hâlden bahsedilemeyeceği kanaatindeyiz. Bu sebeple ihtiyati haciz kararı alınsa bile hem süresinde takip yapılması hem de acele bir hâl olmadığı için dava açılması mümkün olmayacaktır.

⁴⁵ 11. HD., E. 2015/1721 K. 2015/3507 T. 13.3.2015; 11. HD., E. 2014/7047 K. 2014/12945 T. 07.7.2014 (Lexpera).

⁴⁶ Arık, s. 273; İyilikli, s. 171. İsviçre hukukunda da içeriği aynı olan TMK m. 625 hükmünün (ZGB Art. 586) ipoteğin paraya çevrilmesi yoluyla takipleri de kapsadığı ifade edilmiştir. Bkz. Tuor / Picononi, s. 711, Rn. 3.

⁴⁷ Örnek olarak bkz. Antalya BAM, 12. HD., E. 2019/2997 K. 2020/915 T. 17.6.2020 (Lexpera).

⁴⁸ Tuor / Picononi, s. 711, Rn 4; Bolak, s. 1126; İmre / Erman, s. 386. Defter tutulması süresince sadece zorunlu yönetim işlerinin yapılabileceği hükmünden yola çıkan Çabri'ye göre, mirasbırakanın alacakları için icra takibi yapılması zorunlu yönetim işleri içinde değildir ve bu alacaklar için de icra takibi yapılamaz. Ancak yazar, zamanaşımı tehdidi olması hâlini ayrı tutmuştur (Çabri, s. 741). Mirasbırakanın borçlarından dolayı takip yapılamayacağını ifade eden bu hükmün; tereke aleyhine yapılan takipler ile mirası kabul eden, reddeden veya hareketsiz kalan mirasçılar aleyhine yapılan takipler için geçerli olup olmadığı aşağıda ayrıca değerlendirilmiştir. Bkz. aşa. s. 10-12.

⁴⁹ Arık, s. 273; Tuor / Picononi, s. 711, Rn 3; Kocayusufpaşaoğlu, s. 640; Antalya / Sağlam, s. 453.

⁵⁰ Her ne kadar 623/1'de ilanda belirtilen sürenin sona ermesi, defter tutmanın sona ermesi olarak gösterilmişse de, söz konusu süre alacak ve borç kaydetme süresinin sona ermesini ifade etmektedir. Takip yasağının sona ermesi anlamında resmî defter tutulmasının sona ermesi değildir. Zira resmî defter tutma süreci TMK m.626/1 gereği mirasçılardan beyanda bulunma süresinin tamamlanmasıyla sona erer (Çabri, s. 741).

kullanma) süresi farklı tarihlerde başlayabilir. Zira mirasçılardan seçilmiş hakkını kullanması için TMK m. 626/1 gereği gönderilen davetiye, her bir mirasçıya farklı tarihlerde tebliğ edilmiş olabilir. Söz konusu davetiyeyi en son tebliğ alan mirasçının tebliğ tarihinden itibaren bir ay geçmekle artık takip yasağı tamamıyla ortadan kalkmış olur.

TMK m. 625'in uygulanabilmesi için herhangi bir karara, örneğin mirasbırakanın borçlarından dolayı takip yapılamayacağı yönünde bir ihtiyati tedbir kararına⁵¹ gerek yoktur. Zira takip yasağı, resmî defter tutulması talebiyle birlikte kanun gereği ortaya çıkacak bir sonuç olup, mahkeme kararı gerekli değildir. Dolayısıyla, mahkeme kararının gerekli olmadığı böyle bir talep açısından hukukî yararın olmadığı ifade edilmelidir.

TMK m. 625 hükmüne göre, alacaklıların yalnız mirasçılara karşı değil, terekeye karşı da takip yapamayacakları ifade edilmektedir⁵². Ancak belirtmek gerekir ki, terekenin hak ehliyeti olmadığından, mirasbırakanın ölümünden sonra tereke aleyhine yeni takip yapılamaz⁵³. Bu nedenle, resmî defter tutma sebebiyle terekeye karşı takip yapılamamasından anlaşılması gereken; mirasbırakanın takip sırasında ölmesi durumunda, alacaklıların mevcut takibin terekeye karşı devam ettirilmesini istediği hâl (İİK m. 53/2) olabilir. Bir diğer ifadeyle, mevcut takip sırasında borçlunun ölümü üzerine alacaklı, takibe terekeye karşı devam etmek isteyebilir. Ancak resmî defter tutma talebi söz konusuysa artık söz konusu takibe, TMK m. 625 gereği terekeye karşı da devam edilmesi mümkün olmaz.

TMK m. 625, bir üst paragrafta ifade edildiği gibi, mirasçılara karşı yapılacak takipleri de engellemektedir. Bununla birlikte her mirasçının bu korumadan yararlanıp yararlanamayacağına da değerlendirilmesi gerekir. İlk olarak, resmî defter tutulmasını talep eden mirasçı aleyhine takip yapılamayacağına tereddüt edilmemelidir. Bazı mirasçılar ise, resmî defter tutmayı talep etmemiş olsa bile, daha önce ifade edildiği gibi⁵⁴, resmî defter tutma talebinden yararlanır. Bunlar, ret hakkı düşmemiş ve mirasçılık sıfatı devam eden mirasçılar ile suskun kalan mirasçılardır. Dolayısıyla bunlar aleyhine de takip yapılamaz. Burada asıl tartışmalı olan husus, resmî defter tutma talebine rağmen, mirası kayıtsız şartsız kabul eden mirasçılar aleyhine takip yapılıp yapılamayacağıdır. Bir görüşe göre, mirasın mirasçılardan biri tarafından kayıtsız şartsız kabulü veya mirasın ret hakkının düşmesiyle (yani mirasın kesin olarak kazanımıyla) birlikte, bu mirasçılara karşı takip yapılmasına bir engel yoktur⁵⁵. Buna göre, söz konusu mirasçı mirası kabul beyanıyla birlikte, deftere yazılmış olsun veya olmasın mirasbırakanın bütün borçlarından kişisel olarak sorumlu olmayı kabul etmiştir. Diğer bir görüşe göre ise, mirası kabul eden mirasçı bakımından takip yasağının kalktığı söylenecek olursa, alacaklılar; anılan mirasçılardan kişisel malvarlığının yanında tereke

⁵¹ Ancak uygulamada resmî defter tutulması talebi üzerine mahkemelerce bu yönde karar verildiği görülmektedir: *“mirasçılardan terekenin resmî defterinin tutulması istemi ile açılan davada tedbiren miras bırakan hakkındaki tüm takip ve satışların durdurulmasına karar verildiği”* 11. HD., E. 2015/10112 K. 2015/10516 T. 14.10.2015 (Lexpera).

⁵² Kocayusufpaşaoğlu, s. 640; Arık, s. 273; Gönensay / Birsen, 272; İnan / Ertaş / Albaş, s. 535; Antalya / Sağlam, s. 453; Tuor / Piconi, s. 711, Rn. 3.

⁵³ Kuru, s. 159; Atalı / Ermenek / Erdoğan, s. 75.

⁵⁴ Bkz. yuk. I/B, s. 7.

⁵⁵ Çabri, s. 740.

malvarlığına da el atabilirler. Bu ise resmî defter tutulması kurumunun amacına aykırı olacağından, söz konusu mirasçılar aleyhine de takip yapılmasına izin verilmemelidir⁵⁶.

Belirtmek gerekir ki, takip yasağını düzenleyen TMK m. 625 hükmü, *mirasbırakanın borçlarını* esas alan bir düzenleme getirmiştir. Yani hükmün lafzından, kime karşı yapılırsa yapılırsın, mirasbırakanın borçlarını konu alan takiplerin engellendiği gibi bir anlam çıkarılabilir. Öte yandan, mirası kabul eden mirasçılar, mirasbırakanın borçlarından kişisel olarak ve müteselsilen sorumludur. Keza, mirası kabul eden mirasçılar, resmî defter tutulması sonrasında seçimlik haklardan da yararlanamaz. Mirasın kazanımı onlar için kesinleşmiş olup resmî defter tutulmasından etkilenmezler. Dolayısıyla mirasbırakanın alacaklılarından, mirası kabul eden mirasçıya karşı takip yapabilmek için resmî defter tutma sürecinin nihayete ermesini beklemesi istenemez. Zira söz konusu mirasçının hem mirasbırakanın borçlarından müteselsil sorumlu olması hem de defter tutma işleminden sonra mirası ret hakkına sahip olmayacak olması bu sonucu haklı kılmaktadır. Sonuçta, TMK m. 625 hükmü, resmî defter tutma talebinden önce veya sonra mirası kayıtsız şartsız kabul eden mirasçılar aleyhine, mirasbırakanın borçlarından dolayı takip yapılmasını engellemez.

Mirasbırakanın borçlarından dolayı mirası kabul eden mirasçıya karşı takip yapan alacaklıların, alacaklarını, aynı zamanda sulh hukuk mahkemesi nezdinde tutulan deftere yazdırıp yazdıramayacakları da değerlendirilmelidir. Kanaatimizce bunun önünde bir engel yoktur. Zira söz konusu alacaklılar, henüz alacaklarını elde edememişlerdir ve elde edecekleri de kesin değildir. Şayet alacaklarını, mirası kabul eden mirasçıdan tahsil edemez ve bu takibe güvendikleri için de deftere yazdırmamış olurlarsa, mirası deftere göre kabul eden mirasçılara başvuramazlar⁵⁷. Öte yandan deftere yazılan bu alacağın miktarı, mirası kabul eden mirasçıya karşı yapılan takip sebebiyle gerçekleşecek muhtemel tahsilatlarla değişebilir. Oysa, takip yasağı dahil olmak üzere alınan tedbirlerin amacı, mirasbırakanın terekesinin olabildiğince değişikliğe uğramaması ve tutulan defterin gerçek durumu yansıtmasıdır. Bir başka ifadeyle mirasbırakanın alacaklıları, alacağını deftere yazdırırken aynı zamanda mirası kabul etmiş mirasçılardan bu alacağı tahsil edebileceğinden, tutulan defterdeki kayıt gerçek durumla tam olarak örtüşmeyebilir. Bu ihtimalde, seçim hakkını kullanacak olan mirasçılar açısından resmî defter tutmanın amacına aykırı bir durumun oluşup oluşmadığının değerlendirilmesi gerekir. Mirası kabul eden mirasçı, mirasbırakanın borçlarından bazılarını ifa etmiş olsa da bunlar için diğer mirasçılara rücu edebilir. Örnek vermek gerekirse, mirasbırakanın alacaklısı alacağını, önce deftere yazdırmış daha sonra mirası kabul eden mirasçıya karşı yaptığı takipte tahsil etmiştir. Bu durumda her ne kadar alacak ifa edilmişse de mirası kabul eden mirasçı diğer mirasçılara bunun için rücu edebileceğinden, defter tutma sonucunda seçimlik hakkını kullanacak bu mirasçılar açısından değişen bir şey olmaz. Dolayısıyla mirası kabul eden mirasçıya karşı takip yapılması, seçim hakkını kullanacak mirasçılar açısından sağlıklı karar verme durumunu ortadan kaldırmaz.

Takip yasağına ilişkin hükümde, takip yapılamayacağı ifade edilmişken mevcut takiplerin yani resmî defter tutulmasından önce başlamış olan takiplerin akıbetine değinilmemiştir. Halbuki

⁵⁶ İyilikli, s. 171.

⁵⁷ Bkz. yuk. I/A, s. 4.

davalar açısından bu husus açıkça ifade edilmiştir (TMK m. 625/3). Öğretide, defter tutma süresi boyunca yeni takip yapılamayacağı gibi defter tutulmasından önce mevcut olan takiplerin de duracağı ve bu takiplere devam edilemeyeceği kabul edilmektedir⁵⁸. Yargıtay kararları da yeni takiplerin yanı sıra mevcut takiplerin de TMK m. 625 hükmü kapsamında olduğu yönündedir⁵⁹. Gerçekten de aksi bir ihtimalde (yani mevcut takiplerin terekeye karşı devam etmesi hâlinde), resmî defter tutma kurumunun başarıya ulaşması ve terekenin mümkün olduğunca değişikliğe uğramadan kalması için getirilmiş olan TMK m. 625 hükmüne aykırı davranılmış olur.

TMK m. 625'e aykırılığın yaptırımını ne olacağı konusunda da mevcut takip-yeni takip ayrımı belirleyici olmaktadır. Buna göre mevcut takiplerin kabul ve ret süresi sonuna kadar ertelenmesi, yeni takiplerin ise iptali gerekir. Yargıtay da bazı kararlarında açıkça bu ayrıma işaret ederek takibin; defter tutma talebinden önce yapılması durumunda ertelenmesi, sonra yapılması hâlinde ise iptal edilmesi gerektiğine karar vermiştir⁶⁰ ⁶¹. Bu durumda defter tutma talebinden sonra yapılan yeni takipler, takip yasağına aykırı olarak başlatıldığından, her ne aşamada olursa olsun süresiz şikâyet yoluyla iptal edilmelidir. Mevcut takipler ise olduğu yerde kalmalı, borçluya karşı yeni icra takip işlemleri yapılamamalıdır. Aksi takdirde yapılan işlemin, yine süresiz şikâyet yoluyla ortadan kaldırılması söz konusu olabilir⁶².

⁵⁸ Arık, s. 273; Bolak, s. 1125; Belgesay, s. 188; İmre / Erman, s. 386; Serozan / Engin, s. 525; Çabri, s. 742; Eren / Yücer Aktürk, s. 521.

⁵⁹ Yargıtay kararlarında mevcut takiplere devam edilip edilemeyeceği açısından bir tartışma yoktur. Yalnızca TMK m. 625 hükmüne rağmen mevcut takiplere devam edilmesi durumunda nasıl karar verileceği yönünde bazı farklı kararlar vardır. Bu kararlar için bkz. aşağıda. dn. 60-61.

⁶⁰ “*takip tarihinden sonra, defter tutulması yönünde 21.11.2004 tarihinde dava açıldığı ve davanın derdest olduğu görülmekle mahkemece takip tarihi nazara alınarak takibin durmasına karar vermek gerekirken takibin iptaline karar verilmesi doğru görülmemiştir*” 12. HD., E. 2007/9656 K. 2007/10887 T. 25.05.2007 (Lexpera).

“*Defter tutma isteği takip talebinden evvelki tarihe rastlıyorsa sulh mahkemesi nezdinde gerekli tahkikat yapılarak defter tutma talebinin icra takibinden evvel yapıldığı takdirde, 565.maddenin emredici hükmü muvacehesinde takibin iptaline karar verilmesi gerekirken, emredici hüküm göz önünde tutulmadan, isteğin bu ciheti incelenmeden reddine karar verilmesi isabetsizdir*” 12. HD., E. 1979/3424 K. 1979/5313 T. 13.11.1979 (Uyar, 2002 s. 2478).

⁶¹ Bazı kararlarda ise açıkça mevcut takip yeni takip ayrımı yapılmasa da bu ayrıma göre karar verilmektedir. Defter tutma talebinden sonra açılan takibin ertelenmesinin doğru olmadığı ve iptali gerektiği hakkında bkz. 12. HD., E. 2020/4416 K. 2021/270 T. 13.1.2021; HGK, 27.04.2016, E. 2014/1036 K. 2016/551 (Lexpera).

Defter tutma talebinden önce yapılan takibin iptali yerine, kabul ve ret süresi sonuna kadar ertelenmesi gerektiği hakkında bkz. 12. HD., E. 2015/19717 K. 2015/23474 T. 08.10.2015; 12. HD., E. 2010/25107 K. 2011/5590 T. 05.04.2011 (Lexpera).

Öte yandan az sayıda bazı kararda, defter tutma talebinden önceki takipler gibi sonraki takiplerin de ertelenmesi gerektiği -kanaatimizce hatalı olarak- ifade edilmiştir. Mevcut takiplerin ertelenmesi yeni takiplerin ise iptali şeklindeki genel uygulamaya aykırı bir karar için bkz. 12. HD., E. 2011/32220 K. 2012/16242 T. 10.5.2012. (Lexpera)

⁶² “*Bu durumda takip, defter tutulması sona erip, mirasçılara tutulan defter gereğince mirası kabul veya reddetmeleri için TMK'nun 626 ve 627.maddeleri gereğince, verilecek bir aylık süre sonuna kadar ertelenir. Bu husus mirasçı borçlular tarafından İİK'nun 16/2. maddesi uyarınca süresiz şikâyet konusu yapılabilir. Somut olayda mirasçıların, satış kararı ve ihale tarihinden önce Bodrum Sulh Hukuk Mahkemesinin 2013/16 esasında kayıtlı olan murisin terekesinin, resmi defter tutulması yolu ile tespitini talep ettikleri görülmektedir. O halde mahkemece, yukarıda belirtilen ilkeler uyarınca, resmi defter tutulmasının sonucu beklenerek, mirasçıların TMK'nun 627.maddesi uyarınca verecekleri karara kadar takibin geri bırakılması gerektiğinden ve bu durumda ihale yapılması doğru olmadığından ihalenin feshine karar verilmesi gerekirken, yazılı gerekçeyle istemin reddi yönünde hüküm tesisi isabetsizdir.*” 12. HD., E. 2015/19717 K. 2015/23474 T. 08.10.2015 (Lexpera).

B. İİK m. 53 Düzenlemesi

1. Genel Olarak

Ölümle birlikte hak ehliyeti ve buna bağlı olarak taraf ehliyeti sona erer. Bu nedenle ölen kişiye karşı yeni bir takip yapılamaz⁶³. Ancak ölüm borçları sona erdirmez. Zira ölenin borçlarının da dahil olduğu malvarlığı unsurları bir bütün hâlinde ve kendiliğinden mirasçılara intikal eder⁶⁴. Ölenin (mirasbırakanın) alacaklıları da alacaklarını -belli süreler geçtikten sonra- geride kalan mirastan veya bu miras sahiplenilen mirasçılardan talep edebilir. İşte İİK m. 53, bu konuya ilişkin bir düzenleme içerir. Düzenlemenin ilk fıkrasında, yasal bekleme süreleri öngörülmüştür. Süreler geçtikten sonra mirasbırakanın mirasçılara karşı yeni takipler yapılabilir ve borçlunun sağlığında başlamış olan takiplere de devam edilebilir. İİK m. 53'ün ikinci ve üçüncü fıkraları ise mevcut takiplere, mirasçılara veya terekeye karşı nasıl devam edileceğini düzenlemektedir. Dolayısıyla İİK m. 53 hem borçlunun ölümü hâlindeki yasal bekleme sürelerini hem de borçlunun sağlığında başlayan takiplere kime karşı ve nasıl devam edileceğini konu alan bir hükümdür⁶⁵. Bu nedenle söz konusu hükmün ilk fıkrası ile diğer fıkraları arasında doğal bir ayırım söz konusudur. Bu çalışma da resmî defter tutulması süresince ve talik süreleri boyunca devam eden takip engelini konu aldığından, borçlunun sağlığında başlayan takiplerin akıbetini düzenleyen⁶⁶ İİK m. 53/2-3 hükümleri inceleme konusu yapılmamıştır.

2. Düzenlemenin Kapsamı ve Sonucu

İcra ve İflas Kanunu'nun 53. maddesinin 1. fıkrasında, borçlunun ölüm gününü takip eden üç günlük süre ile Türk Medeni Kanunu'nda yer alan kabul ve redde ilişkin süreler olmak üzere iki talik sebebi ve süresi düzenlenmiştir. İlk süre, insanî düşüncenin gereği olarak, mirasçılara saygı ve onların korunması amacıyla getirilmiştir⁶⁷. İkincisi ise kimin mirasçı olduğunun kesin olarak belirlenmesine yöneliktir⁶⁸. Her iki talik hâli bakımından takibin devamı açısından farklı ihtimaller gündeme gelebilir.

Öncelikle belirtmek gerekir ki, mirasçılar açık bir irade beyanı ile mirası hemen kabul ederse takip, borçlu mirasbırakanın ölüm günü ile beraber üç gün ertelenir⁶⁹. Bu süre içinde, hiçbir şekilde

⁶³ Ölen kişiye karşı yapılan takip geçersizdir (Yılmaz, s. 288). Ancak bunun hataen yapılmış olması hâlinde takipte taraf değişikliği yapılması mümkündür: “Buna göre, alacaklı tarafından ölü kişinin mirasçısı yerine ölü kişi hakkında takip yapılması, maddi hataya ve kabul edilebilir bir yanlıya dayalı olup, dürüstlük kuralına da aykırı olmadığından alacaklının HMK.nun 124/3-4.maddesi uyarınca taraf değişikliği yapmak suretiyle bu yanlılığı düzeltilmesi mümkündür.” 12. HD., E. 2016/12569 K. 2016/15028 T. 26.5.2016 (Lexpera).

⁶⁴ Bkz. yuk. I/A, s. 3.

⁶⁵ Aynı maddenin İsviçre'deki karşılığı olan SchKG Art. 59 açısından bu yönde bkz. Kren Kostkiewicz, Jolanta / Vock, Dominick. *Kommentar zum Bundesgesetz über Schuldbetreibung und Konkurs SchKG*, Schulthess Verlag, Zurich, 2017, s. 352, Rn 1.

⁶⁶ Kuru, s. 140; Başoğlu, s. 98.

⁶⁷ Staehelin, Adrian / Bauer, Thomas / Staehelin, Daniel. *Basler Kommentar Bundesgesetz über Schuldbetreibung und Konkurs I*, Art. 1-158 SchKG, 2. Auflage, Helbing Lichtenhahn Verlag, Basel, 2010, s. 423, Rn 1; Başoğlu, s. 98.

⁶⁸ Hunkeler, Daniel. *SchKG Kurz Kommentar*, 2. Auflage, Helbing Lichtenhahn Verlag, Basel, 2014, s. 251, Rn. 4; Arslan, s. 277.

⁶⁹ Kuru, s. 140; Pekcanitez / Atalay / Sungurtekin Özkan / Özekes, s. 80. Bu durum, İsviçre Hukukunda da geçerlidir, yalnızca süre üç gün değil iki haftadır (Kostkiewicz, Vock, Rn. 4).

terekeye veya mirasçılara karşı takibe devam edilemez⁷⁰. Keza mirasçılar aleyhine, mirasbırakanın borçlarından kaynaklı yeni takipler de yapılamaz⁷¹. Ancak bu süre geçtikten sonra, bütün mirasçılar da mirası açıkça kabul etmiş olduğundan mevcut takibe, mirasçılara veya terekeye karşı devam edilebilir. Bu durumda, artık hükümde yer alan kabul ve redde ilişkin sürelerin beklenmesi gerekmez. Zira mirasçılar mirası kabul ettiğinden mirasın kazanımı kesinleşmiştir, söz konusu sürelerin beklenmesine gerek yoktur. Artık mirası kabul eden mirasçılar aleyhine yeni takip yapılabileceği gibi mevcut takiplerin de terekeye veya mirasçılara karşı devam etmesi istenebilir. Ayrıca belirtilmelidir ki, mirası kabul eden mirasçılar tereke borçlarından müteselsil sorumludur (TMK m. 641/1). Bu nedenle mirasçılar arasında ihtiyarî takip arkadaşlığı bulunmaktadır ve alacaklılar dilerse bunlardan birine dilerse hepsine karşı takip yapabilir⁷². Ancak konusu parada başka olan alacaklar için mirasçılarının tümüne karşı takip yapılmalıdır⁷³. Dolayısıyla gerek mevcut takipler gerekse de yeni yapılacak takipler açısından bu hususlara dikkat edilmelidir.

Mirasçılarının açık bir irade beyanı ile mirası kabul veya reddetmemiş olmaları durumunda ise kabul ve redde ilişkin *Kanunu Medenide muayyen müddetler geçinceye kadar takip geri kalır* (İİK m. 53/1). Hükümde, süreler konusunda somut bir belirleme yapılmak yerine, Türk Medeni Kanunu'nda atıf yapılmakla yetinilmiştir. Muayyen müddetler açısından ilk akla gelen şüphesiz TMK m. 606'da düzenlenen üç aylık mirasın reddi süresidir⁷⁴. Nitekim, hükmün gerekçesinde⁷⁵ de bu husus açıkça ifade edilmiştir. Ancak Türk Medeni Kanunu'nda kabul ve ret süresine ilişkin tek hüküm, TMK m. 606 değildir. Örneğin, TMK m. 615 gereğince önemli sebeplerin varlığı hâlinde sulh hukuk hâkimi, ret süresini uzatabilir veya yeni bir süre belirleyebilir. Dolayısıyla somut olayda uygulama alanı bulan sürelerle ilişkin hükümlerin birlikte değerlendirilmesi gerekir. Bu doğrultuda her bir mirasçı açısından sürelerin ayrı ayrı hesaplanması gerekir⁷⁶. Dolayısıyla bir mirasçı için takip yapılabilirken, diğer mirasçı açısından henüz mirası kabul ve ret süresi geçmediğinden ona karşı takip yapılması mümkün olmayabilir.

Bu süreler boyunca takibe mirasçılara karşı devam edilememesinde sorun yoktur. Zira bu devrede henüz mirasçılarının mirasbırakanın borçlarından sorumluluğu kesin değil, askıdadır⁷⁷. Takibin, bu süreler içinde, terekeye yöneltilmesinin mümkün olup olmadığı ise tartışmalıdır. Zira söz konusu sürelerin mirasçılara yönelik olduğu ve bu nedenle de takibe terekeye karşı devam

⁷⁰ Kuru, s. 140; Yılmaz, s. 286; Arslan, s. 167; Uyar, Talih. *Gereğçeli ve İçtihatlı İcra ve İflas Kanunu Şerhi*, C. III, 4. Baskı, Adalet Yayınevi, Ankara, 2008, s. 3712.

⁷¹ Hunkeler, s. 250, Rn. 2.

⁷² Kuru, s. 155; Pekcanitez / Atalay / Sungurtekin Özkan / Özekes, s. 84; Atalı / Ermenek / Erdoğan, s. 74.

⁷³ Kuru, s. 156; Pekcanitez / Atalay / Sungurtekin Özkan / Özekes, s. 84.

⁷⁴ "İİK'nun 53. maddesine göre terekenin borçlarından dolayı 3 ay 3 gün boyunca takip yapılamaz. Somut olayda borçlu... 24.12.2014 tarihinde vefat etmiş, takip ise 29.12.2014 tarihinde başlamıştır. Yasal süreler beklenmeksizin takibe başlanmıştır." 12. HD., E. 2016/3176 K. 2016/17522 T. 22.6.2016. "Bu süre MK'nun 600. maddesine göre 3 aydır. Mirasın ret süresi geçmedikçe terekenin borçlarından dolayı mirasçıya karşı yeni takip yapılamaz. Bu husus süresiz şikâyete tabidir." 12. HD., E. 2017/3079 K. 2017/12953 T. 24.10.2017 (Lexpera).

⁷⁵ "Borçlunun vefatı hâlinde takibin ne surette yapılacağı 53. maddede tasrih edilmiştir. Vefat sebebiyle evvelâ 3 gün takibin taliki lâzımdır. Bundan sonra mirasçılarının terekeyi sarahaten kabul veya reddetmek selahiyetlerine göre Kanunu Medeni hükümlerince 3 ay geçinceye kadar takibin geri kalmaması zaruridir. İcra takibi sırasında borçlu ölürsün tereke taksim edilmemiş veya resmi tasfiyeye tâbi tutulmamış yahut bir aile şirketi tesis olunmamışsa borçlu hayatta imiş gibi terekeye karşı takibe devam olunur." (Uyar, 2008, s. 3711).

⁷⁶ Hunkeler, s. 250, Rn. 3; Kren Kostkiewicz, Vock, Rn 6; Bauer, s. 424, Rn 6.

⁷⁷ Serozan, Engin, s. 483.

edilmesinde bir engel olmadığı ileri sürülmüştür⁷⁸. Önemle belirtmek gerekir ki, bu süre içinde mirasın, mirasçılarının tamamı tarafından reddedilmesi ve böylece terekenin iflas hükümlerine göre tasfiye edilmesi ihtimali mevcut olduğundan takibe terekeye karşı da devam edilememelidir⁷⁹. Aksi takdirde, bir yandan ret süresi içinde terekeye karşı devam eden takip, bir yandan da ret süresi sonunda terekenin iflas hükümlerine göre tasfiyesi söz konusu olur.

Mirasçılarının tamamı, mirası hemen kabul etmemiş olmakla birlikte, kabul ret süresinin bitmesini beklemeksizin kabul etmiş olabilirler. Bu durumda da artık talik sürelerinin amacı ortadan kalkmış olduğundan, talik hâli yokmuş gibi takip işlemlerine devam edilebilir⁸⁰. Bir diğer ifadeyle, artık mevcut takibe devam edilmesi veya yeni takipler yapılması için kabul ve redde ilişkin sürelerin beklenmesi gerekmez.

Son olarak mirasçılardan biri mirası kabul etmiş yahut örtülü kabul anlamına gelecek işlemler yapmışsa, diğer mirasçılar açısından talik süresi devam etse de kabul eden mirasçıya karşı takibe devam edilebilir. Bir diğer ifadeyle mirasın kabulü, kabul eden mirasçı açısından talik süresini sona erdirir⁸¹.

Borçlunun ölümü üzerine takibin belli süreler boyunca talik edilmesi hükmünü, farklı ihtimallere göre bu şekilde ortaya koyduktan sonra, bu hükme rağmen yapılan işlemlerin akıbetine de değinilmelidir. Söz konusu hüküm bir talik hükmü olduğundan öncelikle talik hükümlerine aykırılığa ilişkin genel açıklama yapılmalıdır. Talik hâlleri boyunca herhangi bir icra takip işlemi yapılamayacağı gibi (İİK m. 51)⁸² daha önce başlamış olan icra takip işlemlerine de devam edilemez⁸³. Buna rağmen yapılan icra takip işlemleri ne olacak veya bunlara ne tür bir yaptırım uygulanacaktır? Talik hâllerinde yapılan işlemlerin yaptırımı veya sonucu İcra ve İflas Kanunu'nda düzenlenmiş değildir. Öğretide bu meseleye dair farklı görüşler ileri sürülmüştür⁸⁴. Bunlar esas itibarıyla hükümsüzlük ve iptal edilebilirlik olarak ikiye ayrılır. Talik hâllerinde yapılan işlemlerin hükümsüzlük yaptırımına bağlanması görüşü, söz konusu hükümlerin kamu yararıyla alakalı görülmesine dayanır⁸⁵. Yargıtay'ın da talik hükümlerini kamu düzeniyle ilişkilendirmesi sebebiyle bu görüşte olduğu söylenebilir⁸⁶. Diğer bir görüşe göre ise, tatil ve talik hâllerinde yapılan işlemler için borçlu rıza gösterebildiğinden ve söz konusu kurallar borçlunun menfaatini koruduğundan, bu hâllerde yapılan işlemin geçerliliği borçlunun (şikâyet yoluyla) iptali talep edip etmemesine bağlı olmalıdır⁸⁷. Dolayısıyla süresi içinde şikâyet yoluna gidilmedikçe

⁷⁸ Yılmaz, s. 286.

⁷⁹ Postacıoğlu / Altay, s. 307; Kuru, s. 140; Uyar, 2008, s. 3712; Arslan, s. 168; Başoğlu, s. 102.

⁸⁰ Başoğlu, s. 101.

⁸¹ Kren Kostkiewicz, Vock, Rn 5-6.

⁸² Kuru, s. 136; Yılmaz, s. 282; Atalı / Ermenek / Erdoğan, s. 74.

⁸³ Üstündağ, s. 76.

⁸⁴ Bu konudaki görüşler hakkındaki açıklamalar için bkz. Postacıoğlu / Altay, s. 305-306; Üstündağ, s. 77; Uyar, 2008, s. 3700; Pekcanitez, Hakan / Simil, Cemil. *İcra – İflâs Hukukunda Şikâyet*, 2. Bası, Vedat Kitapçılık, İstanbul, 2017, s. 128-130; Başoğlu, s. 197-198.

⁸⁵ Bu konudaki açıklamalar için bkz. Üstündağ, s. 77; Pekcanitez / Simil, s. 129.

⁸⁶ “*İcra ve İflas Kanunu'nun 52.maddesi kamu düzeni ile ilgili bulunmasına, bu nedenle şikâyetin süreye tâbi olmayacağına göre ...*” 12. HD., 20.03.1980, 1980/1143 K. 1980/2655 (Uyar, 2008, s. 3710). İİK m. 54/a hakkında benzer bir karar olarak bkz. 12. HD., 14.10.1985, 1985/2139 K. 1985/8043 (Uyar, 2008, s. 3754).

⁸⁷ Başoğlu, s. 198. Talik hâllerinde yapılan işlemlerin, bu hâlin sona ermesinden sonra iptal ettirilebileceği hakkında bkz. Pekcanitez / Atalay / Sungurtekin Özkan / Özkes, s. 82.

talik hâllerine aykırı olarak yapılan işlemlerin geçersizliği ileri sürülemez. Başka bir görüş ise hem hükümsüzlük hem iptal edilebilirlik yaptırımını reddederek tatilde ve talik hâllerinde yapılan işlemlerin, bu sürelerin bitiminde yapılmış gibi etki doğurması gerektiğini ileri sürmektedir. Bu çözüm hem takibin gecikmesini önleyecek hem de bu sırada yapılmış işlemlerden borçluyu koruyacak olduğundan menfaat dengesine uygun ve pratik bir yol olarak görülmüştür⁸⁸. Buraya kadar yer verdiğimiz görüşler, bütün tatil ve talik hâlleri için aynı sonucu öngörmektedir. İİK m. 53'te düzenlenen talik hâllerine özel olan bir görüşe göre ise taraf ehliyetinin yokluğuna rağmen takip yapılması hukukî güvenliğe ve kamu yararına aykırıdır. Bu nedenle İİK m. 53'ün düzenlediği talik hâllerine aykırı olarak yapılan takip, hukuk güvenliği ve kamu yararı gereği hükümsüz olmalıdır⁸⁹. Yargıtay kararlarında da İİK m. 53'e aykırılık kamu düzeninden kabul edilmekte, süresiz olarak şikâyet yoluna gidilebileceği ve resen gözetilerek yapılan işlemin iptaline karar verilebileceği ifade edilmektedir⁹⁰. Kanaatimizce talik hâllerinin her birinin kendi özelinde düşünülerek uygulanacak yaptırımın belirlenmesi daha uygun olur. Borçlunun menfaati düşünülerek, ona kolaylık sağlamak için belli bir süre icra takip işlemi yapılmasının önlendiği durumlarda (örneğin m. 52⁹¹) işlemde öncelikli olarak zarar gören borçluya işleme razı olup olmama noktasında yetki tanınması yerinde olur. Bu durumda borçlu dilerse şikâyet yoluyla iptali talep edebilir. Öte yandan bu durumlarda işlemin talik hâli geçtikten sonra yapılmış gibi etki doğurması da düşünülebilir. Ancak İİK m. 53'teki talik hâlleri ise borçlunun menfaatini değil kamu yararını öncelemektedir. Borçlunun kim veya kimler olduğunun bilinmediği bir aşamada onlara sağlanmış bir kolaylıktan söz edilemez. Zira henüz taraf olup olmamasıyla alakalı bir belirsizlik söz konusudur. Bahse konu talik süreleri bu konuda belirlilik sağlanmasına hizmet etmektedir. Dolayısıyla söz konusu talik sebebinin, daha ziyade kamusal menfaate hizmet ettiği ve hükümsüzlük yaptırımının uygulanması gerektiği ifade edilmelidir.

III. İİK M. 53 VE TMK M. 625 İLİŞKİSİ

A. Yargıtay Kararlarındaki Durum

Resmî defter tutulması sırasında yeni icra takibi yapılmakta veya mevcut takiplere devam edilmekte ve bu durum, Yargıtay kararlarına da konu olmaktadır. Bu kararlarda çoğunlukla İİK m. 53 ve TMK m. 625 hükümlerine dayanılarak söz konusu icra takibi hakkında bir sonuca varılmaktadır. Öyle ki bazı kararlarda, derece mahkemesince eksik araştırma yapıldığı ifade edilerek, resmî defter tutma talep edilip edilmediği ve İİK m. 53'ün şartlarının oluşup oluşmadığı hususları araştırılmak üzere bozma kararı verilmektedir⁹². Daha açık bir ifadeyle Yargıtay, resmî

⁸⁸ Postacıoğlu / Altay, s. 305; Pekcanitez / Simil, s. 130.

⁸⁹ Arslan, s. 277.

⁹⁰ “*murisi ...'in 19.12.2020 tarihinde vefat ettiği, 3 ... ve 3 aylık süre dolmadan 10.02.2021 tarihinde muris borçlu aleyhine başlatılan takipte, borçlunun öldüğünün anlaşılması üzerine, mirasçılarının ödeme emri tebliğ edildiği, yapılan takibin İİK'nın 53. maddesine aykırılık teşkil ettiği İİK'nın 16/2. maddesi uyarınca şikâyetin süresiz olduğu, mahkemece, kamu düzenine aykırılık teşkil eden bu husus re'sen dikkate alınarak İİK'nın 53. maddesine aykırı olarak takip yapıldığı gerekçesiyle takibin iptaline karar verilmesi*” 12. HD., E. 2022/8341 K. 2023/976 T. 20.02.2023. Benzer kararlar için bkz. 12. HD., E. 2022/8260 K. 2023/639 T. 6.2.2023; 12. HD., E. 2017/3129 K. 2018/2964 T. 22.3.2018 (Lexpera).

⁹¹ Arslan, s. 276.

⁹² “*borçlu mirasçılar tarafından tereke mahkemesinde resmi defter tutulması için açılmış davaların olduğu belirtildiğinden, mahkemece öncelikle borçlu mirasçılar tarafından açılmış resmi defter tutulmasına ilişkin davaların*

defter tutulması sırasında icra takibi yapılması veya mevcut takiplere devam edilerek takip işlemleri yapılması durumunda gerek İİK m. 53'ün gerek TMK m. 625'in gözden geçirilmesini istemektedir.

Bazı kararlarda her iki hükme ilişkin açıklamalara da yer verilmekte ancak hangi hükme göre bu sonuca varıldığı belirtilmemektedir⁹³. Bir başka ifadeyle bu kararlarda, İİK m. 53'ün ve TMK m. 625'in nasıl uygulandığı, somut olayda bu hükümlerden hangisine dayanılarak karar verildiği anlaşılamamaktadır.

Her iki hükme de yer verilen kararların bazılarında İİK m. 53'ün ilk fıkrasına, bazılarında ise ikinci ve üçüncü fıkralarına yer verilmektedir⁹⁴. Hâlbuki söz konusu kararlarda böyle bir farklılığı gerektiren bir durum yer almamaktadır. Ayrıca, yukarıda da ifade edildiği gibi, İİK m. 53'ün ikinci ve üçüncü fıkralarının TMK m. 625 ile doğrudan bir ilgisi de bulunmamaktadır. İlâveten bu kararlarda da söz konusu iki hüküm zikredildikten sonra somut olay değerlendirmesi yapılmakta ancak iki hüküm arasında nasıl bir ilişki olduğu ve somut olayda hangi hüküm veya hükümlerin nasıl uygulama alanı bulduğu belirsiz kalmaktadır.

Kararların bazılarında ise İİK m. 53'e yer verilmekte ancak somut olayda tamamıyla TMK m. 625 değerlendirmesi yapılarak karar verilmektedir⁹⁵. Bu durumda da gerekçede yer verilen İİK m. 53 hükmünün somut olayda nasıl yer bulduğu yine eksik kalmaktadır. Kaldı ki somut olayın çözümünde etkili olmayan bir hükmün gerekçede yer almasına da ihtiyaç olmamalıdır.

Son olarak bazı kararlarda ise İİK m. 53 hükmüne hiç yer verilmeksizin TMK m. 625 hükmüne dayanılmakta ve somut olaydaki takibin akıbetine bu hükme göre karar verilmektedir⁹⁶.

mevcut olup olmadığı yöntemince araştırılarak, ayrıca şartları var ise İİK'nun 53/1. maddesi de değerlendirilerek oluşacak sonuca göre karar verilmesi gerekirken, eksik inceleme ile yazılı şekilde istemin süreden reddi isabetsizdir." 12. HD., E. 2014/4202 K. 2014/6637 T. 10.3.2014. Benzer kararlar için bkz. 12. HD., E. 2015/33145 K. 2016/10346 T. 7.4.2016; 12. HD., E. 2014/4201 K. 2014/6638 T. 10.3.2014 (Lexpera).

Hem İİK m. 53 hem de TMK m. 625 hükmünün göz önünde bulundurulması gerektiği şeklinde bir başka karar için bkz. 12. HD., 10.02.1983, E. 1982/10653 K. 1983/891 (Uyar, 2002, s. 2477).

⁹³ "İİK'nun 53/1. maddesinde "Terekenin borçlarından dolayı ölüm günü ile beraber üç gün içinde takip geri bırakılır. Mirasçı mirası kabul veya reddetmemişse bu hususta Kanunu Medenide muayyen müddetler geçinceye kadar takip geri kalır." hükmü bulunmaktadır.

Yine TMK'nin 625. maddesinde "Resmî defter tutulması devam ettiği sürece miras bırakanın borçları için icra takibi yapılamaz. Bu süre içinde zamanaşımı işlemez. Acele hâller dışında, davalara devam edilemeyeceği gibi, yeni dava da açılmaz." şeklinde düzenleme mevcuttur. Tereke defterinin tutularak tespiti sonucunda mirasçılar mirasın reddi veya kabulü konusunda karar verebileceklerinden TMK'nin 625. Maddesi gereğince resmi defter tutulması devam ettiği sürece miras bırakanın borçları için icra takibi yapılamayacağı düzenlenmiştir. Bu husus mirasçı borçlular tarafından İİK'nin 16/2. maddesi uyarınca süresiz şikâyet konusu yapılabilir.

O halde mahkemece, davanın kabulü ile şikâyetçiler bakımından takibin iptali" 12. HD., E. 2018/988 K. 2018/13386 T. 12.12.2018 (Lexpera).

⁹⁴ Çoğunlukla İİK m. 53/1 ile TMK m.625'e yer verilmekle birlikte, bazı kararlarda, karara konu olayda uygulanması mümkün olmayan ve mevcut takiplerin kime karşı devam edeceğini düzenleyen İİK m. 53/2-3 hükümlerinin, TMK m. 625'in yanında yer aldığı görülmektedir. Örneğin bkz. 12. HD., E. 2011/32221 K. 2012/16241 T. 10.5.2012; 12. HD., E. 2011/32220 K. 2012/16242 T. 10.5.2012 (Lexpera).

⁹⁵ Örnek olarak bkz. 12. HD., E. 2020/4416 K. 2021/270 T. 13.1.2021; 12. HD., E. 2015/19717 K. 2015/23474 T. 08.10.2015; 12. HD., E. 2010/25107 K. 2011/5590 T. 05.04.2011 (Lexpera).

⁹⁶ Örnek olarak bkz. HGK, 27.04.2016, E. 2014/1036 K. 2016/551. Aynı şekilde, resmî defter tutma talep edildikten sonra açılan takibin iptali davasında İİK m. 53'e herhangi bir gönderme yapılmaksızın verilen Bölge Adliye

Görüldüğü üzere, resmî defter tutulması sürecinde icra takibi yapılması veya mevcut takibe devam edilmesinden kaynaklanan uyuşmazlıklarda çoğunlukla İİK m. 53'e de gönderme yapılmaktadır. Ancak söz konusu hüküm, yalnızca gerekçede yer almakta somut olayın çözümüne etkisi gözlenmemektedir. İlaveten, aynı olaylarda bazen her iki hükme de yer verilirken bazen sadece TMK m. 625'e dayanılmaktadır. Bu nedenlerle söz konusu hükümlerin resmî defter tutma sürecindeki ilişkisi bakımından Yargıtay kararlarından bir sonuca varılamamaktadır.

B. Öğretideki Durum ve Değerlendirme

İcra ve İflas Kanunu m. 53/1 ile Türk Medeni Kanunu m. 625, en genel anlamıyla, bir kişinin ölümü üzerine onun borçlarından kaynaklanan icra takiplerinin belirli sürelerle gerçekleştirilmesini önleyen düzenlemelerdir. Her iki hüküm de belli süreler boyunca yeni takip yapılmasını ve borçlunun sağlığında başlamış mevcut takiplere devam edilmesini engellemektedir. İlk hüküm, mirasçıların takiplerle rahatsız edilmeden yaslarını tutmaları ve mirasçı olup olmama yönündeki kararlarını vermeleri için süre tanımayı amaçlamaktadır. İkinci hükmün amacı ise resmî defter tutma süreci boyunca takip yapılmasını önleyerek terekenin en doğru şekilde tespitini ve böylece mirasçılarının seçimlik haklarını en doğru şekilde kullanmalarını sağlamaktır.

İİK m. 53/1, Türk Medeni Kanunu'nda yer alan kabul ve redde ilişkin süreler boyunca takiplerin talikini öngörmektedir. Bir diğer ifadeyle, İİK m. 53'ün içeriği TMK'ya bakılarak belirlenmektedir. TMK m. 606'ya bakıldığında bu sürenin; yasal mirasçılar için mirasbırakanın ölümünü öğrendikleri tarihten, atanmış mirasçılar için ise tasarrufun kendilerine bildirildiği tarihten itibaren üç ay olduğu görülmektedir. Ancak TMK, üç aylık ret süresinin başlangıç anını değiştiren (TMK m. 607) veya bazı hâllerde hâkim kararıyla uzatılmasına (TMK m.615) imkân tanıyan düzenlemeler öngörmüştür. O hâlde İİK m. 53'e göre talik sürelerinin sona erme anı belirlenirken bu hükümlerin de gözetilmesi gerekir. Yani, ölüm gününden itibaren üç ay geçince talik süresi bütün mirasçılar için son bulmuş olmaz. Örneğin bir mirasçı mirasbırakanın ölümünü daha sonra öğrenmiş veya önemli bir sebebin varlığı dolayısıyla sulh hukuk mahkemesine başvurarak mirasın reddi süresinin uzatılması yönünde bir karar almış olabilir. Bu nedenle bu hükümlerin hep birlikte değerlendirilmesi ve her bir mirasçı için talik süresinin ayrı ayrı hesaplanması gerekir.

Burada resmî defter tutulması süresinin de İİK m. 53 kapsamında talik süresi olup olmadığı düşünülebilir. Zira resmî defter tutma süresi, bu süreden faydalanacak mirasçılar açısından, kabul ve redde ilişkin üç aylık süreyi uzatmaktadır. Başka bir ifadeyle, tıpkı bir üst paragrafta ifade ettiğimiz hükümler gibi, resmî defter tutma süresi de mirasçılarının mirası kabul ve ret hakkında karar verebilecekleri zamanı etkileyen/belirleyen bir süredir. Nitekim mirasın defterini tutma düzenlemesinin amaçlarından birinin de üç aylık süreyi uzatmak olduğu ifade edilmiştir⁹⁷. Bu açıdan yaklaşıldığında, İİK m. 53'teki talik hâlinin kapsamına, kabul ve ret süresini uzatıcı etki gösteren resmî defter tutma süresi de girmektedir. Nitekim, İİK m. 53'ün kapsamını TMK

Mahkemesi kararları için bkz. Antalya BAM, 12. HD., E. 2019/2997 K. 2020/915 T. 17.6.2020; İstanbul BAM, 22. HD., E. 2018/1954 K. 2019/691 T. 16.4.2019 (Lexpera).

⁹⁷ Bunun, miras hakkında bilgi edinmek ve sorumluluğu sınırlandırmak şeklindeki iki amaç gibi temel bir amaç olmadığı, yalnızca kuruma başvurunun ek bir yararı olduğu hakkındaki açıklama için bkz. Kama, s. 332.

hükümlerine atıf yaparak açıklayan bazı yazarlar, TMK m. 606 ve 615'in yanı sıra resmî defter tutma süresini düzenleyen TMK hükümlerine de yer vermektedir⁹⁸. İsviçre Hukukunda da resmî defter tutulması talep edilmesi hâlinde, talik süresinin resmî defter tutma süresi boyunca devam edeceği ifade edilmektedir⁹⁹. Şu durumda İİK m. 53'ün, kabul ve redde ilişkin Türk Medeni Kanunu'na yollama yaptığı sürelerin kapsamına resmî defter tutma süresi de dahil edilmelidir. Buna göre resmî defter tutma süresi boyunca talik hâli devam ettiğinden, talik hükümleri gereği¹⁰⁰, yapılmak istenen icra takip işlemleri yapılamaz ve başlamış olanlara da devam edilemez. Aynı zamanda, bu süreç boyunca, TMK m. 625 gereği de yeni takipler yapılamaz ve mevcut takiplerde yeni icra takip işlemleri yapılamaz. Bir başka ifadeyle resmî defter tutma süresi, her iki hükmün kesişim alanını oluşturmaktadır.

Bu durumda, TMK m. 625 ve İİK m. 53/1 düzenlemelerinin birlikte nasıl uygulanacağını ele alınması gerekir. Esasında, yukarıda kendi bahislerinde de ifade edildiği üzere¹⁰¹, TMK m. 625 ve İİK m. 53'e aykırılık, Yargıtay tarafından süresiz şikâyet yoluyla iptal yaptırımına tâbi tutulduğundan pratikte her iki hükmün uygulanması arasında büyük bir fark görülmeyebilir. Öte yandan İİK m. 53'e aykırılığın yaptırımını olarak öğretide ileri sürülen, süresi içinde başvuru şikâyet yoluyla iptal veya talik süresinin bitiminde etki doğurma imkânı kabul edilecek olursa, iki hükmün uygulaması arasında da farklılık belirginleşir. Bu durumda da hangi hükme göre karar verildiği daha önemli hâle gelir. Zira söz konusu hükümlerin hangisinin uygulandığına göre farklı sonuçlar ortaya çıkmış olacaktır.

Bir üst paragraftaki şerhi düşerek belirtmek gerekir ki, borçlunun ölümüyle birlikte mevcut takipler açısından İİK m. 53, mirasçılardan herhangi bir talebine gerek olmaksızın, kendiliğinden uygulama alanı bulur. Oysa TMK m. 625'in uygulanabilmesi için miras ret hakkı olan mirasçılardan birinin talebi gereklidir¹⁰². Bu nedenle daha sonra resmî defter tutulması talep edilmiş olsa bile, bu talep anına kadar İİK m. 53'ün uygulanmasında tereddüt yoktur. Dolayısıyla bu devrede mevcut takibe devam edilmesi veya yeni takipler açılması hâlinde, İİK m. 53 uygulama alanı bulur.

Resmî defter tutulmasının talep edilmesiyle birlikte, söz konusu hükümlerden birinin öncelikli olarak uygulanması gerekir. Öğretide *Arık*, mirasbırakanın ölümünü müteakip icra takiplerinin önce İİK m. 53 gereği erteleneceğini, resmî defter tutma talebinden sonra ise bu takiplerin TMK m. 625 gereği yapılamayacağını ileri sürmüştür¹⁰³. Gerçekten de ölüm hâlinin icra takiplerine etkisi bakımından genel düzenleme İİK m. 53 hükmüdür. TMK m. 625 ise ölüm hâlinde mirasçılardan resmî defter tutmayı talep etmesinin icra takiplerine etkisini konu alan özel bir

⁹⁸ Postacıoğlu / Altay, s. 307; Uyar, 2008, s. 3713; Yılmaz, s. 285; Atalı / Ermenek / Erdoğan, s. 75.

⁹⁹ Hunkeler, s. 250, Rn. 3; Kren Kostkiewicz, Vock, Rn 7; Bauer, s. 424, Rn 6. İİK m. 53'ün İsviçre Hukukunda karşılığını oluşturan hükümler SchKG Art. 49 ve 59'dur. Bu hükümlerden de madde 59/1, İİK 53'ün çalışma konumuzu ilgilendiren ilk fıkrasını düzenlemektedir. Zira söz konusu hüküm, ölüm gününden itibaren iki hafta boyunca ve kabul ve redde ilişkin süre boyunca yasal durmanın geçerli olduğunu ifade ederek, İİK m. 53/1'in içeriğini, ilk sürenin iki hafta olması dışında karşılamaktadır. Atıf yaptığımız yazarlar, kabul ve redde ilişkin sürelerin kapsamına resmî defter tutma süresinin de girdiğini ifade etmektedirler.

¹⁰⁰ Bkz. yuk. II/B-2, s. 15.

¹⁰¹ Bkz. yuk. II/A-2, s. 12 ve II/B-2, s. 15-16.

¹⁰² Bkz. yuk. I/B, s. 4-5.

¹⁰³ Arık, s. 274.

korumayı düzenler¹⁰⁴. Bu nedenle öncelikli olarak TMK m. 625 hükmünün uygulama alanı bulması gerekir. Bu doğrultuda, mevcut takiplere devam edilememeli ve yeni yapılan takipler iptal edilmelidir. Dolayısıyla resmî defter tutulması talebinden sonra yeni bir takip yapılmışsa bu takibin iptali veya mevcut takiplerde yeni bir icra takip işlemi yapılmışsa bu işlemin iptali için TMK m. 625 hükmüne yer verilmesi yeterlidir. Söz konusu sonuçların doğması için, TMK m. 625 hükmüne dayanılması yeterli olup ayrıca İİK m. 53'e dayanılması gerekmez.

Ayrıca belirtmelidir ki, talik hâllerinde zamanaşımının duracağı yönünde bir hüküm bulunmamasına rağmen, TMK m. 625'teki özel düzenlemenin uygulanması sonucunda bu kapsamdaki alacaklar için zamanaşımı da işlemez. Aksi takdirde, yani talik hâllerinde olduğu gibi zamanaşımının işlemeye devam etmesi hâlinde, resmî defter tutma gibi önceden bilinmeyen ve terekenin kapsamına göre de uzayabilen bir süreç boyunca zamanaşımın işlemeye devam etmesi alacaklılar aleyhine ciddi sakıncalar doğurabilir.

TMK m. 625'in öncelikli olarak uygulanmasıyla birlikte -İİK m. 53'ün terekeye karşı takibe devam edilmesini engellemediği görüşü kabul edilse bile¹⁰⁵- artık terekeye karşı da takibe devam edilemez¹⁰⁶. Zira TMK m. 625'in terekeye karşı yapılan takipleri de engellediği noktasında bir tartışma bulunmamaktadır.

TMK m. 625'in uygulanmasıyla birlikte mevcut takiplerin defter tutma sonuna kadar erteleneceği yeni takiplerin ise iptal edileceği ifade edilmişti. Ancak TMK m. 625 mevcut takiplerdeki sürelerle yönelik bir cevap içermemektedir. İşte bunun gibi TMK m. 625'te özel olarak yer verilmeyen konularda talik hâlinin genel sonuçları uygulanmalıdır. Buna göre, İİK m. 56 gereğince, mevcut takiplerde süreler işlemeye devam eder, yalnızca sürenin son gününün talik süresi içine rastlaması durumunda süre talikin bitiminden sonra bir gün daha uzamış olur. Sonuçta, resmî defter tutulmasıyla devam edilemeyen mevcut takiplerdeki süreler işlemeye devam eder ancak sürenin son günü talik süresi içine rastlarsa resmî defter tutma süresinin bitiminden sonra bir gün daha uzamış olur.

SONUÇ

Külli halefiyet ve kendiliğinden kazanım ilkeleri, mirasın ölüm anında mirasçılara bir küll olarak geçmesini sağlar. Ancak belli süreler boyunca bu kazanım askıdadır. Mirasçılardan mirasın ret süresince suskun kalması veya kayıtsız şartsız kabul etmesi hâlinde mirasın kazanımı kesinleşir. Öte yandan mirasçılardan mirasın reddetmeleriyle birlikte geçici kazanım hâli, geçmişe etkili olarak ortadan kalkar. Ancak içeriği bilinmeyen bir mirasın reddi de kabulü de sakıncalıdır. Resmî defter tutulması, bu sakıncayı önlemek için mirasçılara, kendilerine kalan mirasın içeriğini resmî bir süreç sonucunda öğrenmesini talep etme hakkı verir. Böylelikle mirasçılar seçimlik haklarını daha farkında olarak kullanabilirler.

¹⁰⁴ İsviçre Hukukunda da TMK m. 625'in karşılığı olan hükmün, İİK m. 53'ün karşılığı olan hükme göre özel düzenleme olduğu ifade edilmiştir. Bkz. Tuor, Picononi, s. 711, Rn 3.

¹⁰⁵ Bu konudaki tartışma için bkz. yuk. II/B-2, s. 14.

¹⁰⁶ Gönensay / Birsen, s. 272-273.

Resmî defter tutulması, mirasbırakanın malvarlığının kıymetleriyle birlikte tespit edilmesini sağlayan ve ilanlar, inceleme süresi, seçimlik hakkı kullanma süresi gibi şekli aşamaları içeren nispeten uzun bir süreci ifade eder. Bu süreç boyunca mirasın hukukî işlemlere konu edilmesi ve icra kanalıyla takip edilmesi defter tutma kurumunun amacına engel olur. Zira mirasçılar tutulan deftere güvenerek kabul veya ret konusunda bir karar vereceklerdir. Bunu öngören kanun koyucu, mirasın mümkün olduğunca değişikliğe uğramaması amacıyla bazı tedbirler almıştır. Bunlardan biri de resmî defter tutulmasından sonra mirasbırakanın borçlarından dolayı takip yapılmasını önleyen TMK m. 625 hükmüdür. Söz konusu hüküm hem mirasçılara hem de terekeye karşı olan takipleri engellemektedir. Resmî defter tutulması talep edilmesiyle birlikte mirasçılara karşı yeni takipler yapılamayacağı gibi; borçlunun sağlığında başlamış olan takiplere de devam edilemez, bu takiplerde yeni icra takip işlemleri yapılamaz.

Resmî defter tutulması süresince koruma sağlayabilecek olan ikinci hüküm ise İİK m. 53 hükmüdür. Söz konusu düzenlemeye göre, Türk Medeni Kanunu'nda yer alan kabul ve redde ilişkin süreler boyunca takipler geri kalır. Kabul ve redde ilişkin süre, TMK m. 606'da yer alan üç aylık süredir. Ancak bu süreyi etkileyen çeşitli hükümler söz konusudur. Örneğin TMK m. 615, önemli sebeplerin varlığı hâlinde, anılan sürenin hâkim kararıyla uzatılabileceğini ve yeni bir süre verilebileceğini hüküm altına almaktadır. Dolayısıyla kabul ve redde ilişkin süreyi etkileyen hükümlerin bir arada değerlendirilmesi gerekir.

Resmî defter tutulması süresinin kabul ve redde ilişkin süreleri uzattığı hakkında açık bir hüküm yoktur. Ancak TMK m. 626-627 hükümleri, resmî defter tutulması neticesinde mirasçılara mirasın kabulü, reddi ve resmî tasfiyesi hakkında beyanda bulunmak üzere bir aylık süre vermektedir. Dolayısıyla mirasın kabul ve reddine ilişkin süre, resmî defter tutma işleminin bitmesinden bir ay sonraya kadar uzatılmaktadır. Bu nedenle resmî defter tutma süresinin de İİK m. 53 kapsamına girmesi gerekir.

Bu durumda resmî defter tutma süresince hem TMK m. 625 hem de İİK m. 53 uygulama alanı bulmaktadır. Nitekim Yargıtay kararlarında da her iki hükme atıf yapılmaktadır. Yargıtay, İİK m. 53'e aykırı işlemlerin de TMK m. 625'e aykırı işlemlerin de süresiz şikâyet yoluyla iptaline karar verdiğinden, pratikte iki hükmün uygulaması arasında sonuç açısından fazla bir fark kalmamaktadır. Ancak, İİK m. 53'e aykırılığın yaptırımını noktasında öğretide bir tartışma olduğundan, öğretideki diğer görüşler benimsenecek olursa hükümler arasındaki farklılık netleşecektir.

TMK m. 625, yalnızca resmî defter tutma süresine ilişkin daha özel bir koruma sağlayan bir hükümdür. Bu açıdan bakıldığında, İİK m. 53 daha genel bir hüküm olup borçlunun ölümü hâlinde resmî defter tutulması talep edilsin edilmesin uygulanır.

Resmî defter tutulması talep edilene kadar, henüz kabul ve redde ilişkin üç aylık süre geçmemiş olacağından İİK m. 53'ün uygulama alanı bulacağında şüphe yoktur. Resmî defter tutulması talep edilmesi ile birlikte ise TMK m. 625 hükmü öncelikli olarak uygulanır. Buna göre, resmî defter tutulması süresince mevcut takiplere devam edilemez ve yeni takip de yapılamaz. Resmî defter tutulması talebinden sonra mirasçılara karşı yeni bir takip yapılmışsa bu takibin iptal

edilmesi gerekir. Bu kapsamda bir karar verilirken İİK m. 53'e dayanılmasına gerek yoktur. Zira TMK m. 625 hükmü, takip yapılmasını yasaklamış olup bu yasağa rağmen yapılan takibin iptal edilmesi gerekir. Dolayısıyla bu durumda, TMK m. 625 hükmü, takibin iptali için gerekli ve yeterli bir hükümdür.

Borçlunun sağlığında başlamış bir takip açısından ise, resmî defter tutma talep edilene kadar İİK m. 53 gereği icra takip işlemi yapılamaz. Ancak resmî defter tutma talebiyle birlikte TMK m. 625 gereği takibe devam edilememesi, takibin olduğu yerde kalması gerekir. Zira söz konusu hüküm, mevcut takiplere devam edilmesini de önlemektedir. Ancak TMK m. 625, takibe başlanıldığı zaman yani borçlunun sağlığında takip yapılmasını yasaklamadığından takibin iptal edilmemesi, yalnızca mevcut takibin olduğu yerde kalması gerekir. Bu nedenle bu ihtimalde de İİK m. 53 hükmüne yer verilmesine gerek yoktur.

Mevcut takip olduğu yerde kalmakla birlikte söz konusu takipte sürelerin ne olacağı belirsizdir. Bu durumda da İİK m. 53 devreye girmelidir. Zira resmî defter tutma süresi İİK m.53'teki talik hâli kapsamına girdiğinden, TMK'da hüküm bulunmayan hususlarda İİK'nın talik hâllerine ilişkin hükümleri uygulama alanı bulur.

KAYNAKÇA

- Antalya, O. Gökhan / Sağlam, İpek. *Marmara Hukuk Yorumu Miras Hukuku Cilt III*, 5. Baskı, Seçkin Yayınevi, Ankara, 2021.
- Arık, K. Fikret. "Resmi Defter Tutma Müessesesi", *Ankara Üniversitesi SBF Dergisi*, C. IX, S. 2, 1954, s. 245-288.
- Arslan, Aziz Serkan. *İcra Takip İşlemleri Etkileri ve Hukuka Aykırılığın Sonuçları*, Yetkin Yayınevi, Ankara, 2018.
- Atalı, Murat / Ermenek, İbrahim / Erdoğan, Ersin. *İcra ve İflas Hukuku*, 5. Baskı, Yetkin Yayınevi, Ankara, 2022.
- Başoğlu, Gizem. "İcra ve İflas Hukukunda Tatil ve Talik Hâlleri", *Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi*, Ankara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Özel Hukuk Anabilim Dalı, Ankara, 2013.
- Belgesay, Mustafa Reşit. *Türk Kanunu Medenisi Şerhi: Üçüncü Kitap Miras*, 4. Baskı, Fakülteler Matbaası, İstanbul, 1952.
- Bolak, Ahmet Ertuğrul. *Uygulamada Miras ve Tereke Hukuku*, Eğitim Yayınları, İstanbul, 1980.
- Boran Güneysu, Nilüfer. "İcra Takip İşlemleri", *Türkiye Barolar Birliği Dergisi*, C. 0 S. 101, 2012, s. 31-60.

-
- Çabri, Sezer. *Miras Hukuku Şerhi (TMK m.575-639)*, C. II, On İki Levha Yayınevi, İstanbul, 2020.
- Dural, Mustafa / Öz, Turgut. *Miras Hukuku*, 18. Baskı, Filiz Kitabevi, İstanbul, 2022.
- Eren, Fikret / Yücer Aktürk, İpek. *Türk Miras Hukuku*, 3. Baskı, Yetkin Yayınevi, Ankara, 2020.
- Gönensay, Samim / Birsen, Kemaleddin. *Miras Hukuku*, 2. Baskı, İstanbul Üniversitesi Yayınları No. 1046 Hukuk Fakültesi No. 223, İstanbul, 1963.
- Hunkeler, Daniel. *SchKG Kurz Kommentar*, 2. Auflage, Helbing Lichtenhahn Verlag, Basel, 2014.
- İmre, Zahit / Erman, Hasan. *Miras Hukuku*, 15. Baskı, Der Yayınevi, İstanbul, 2021.
- İnan, Ali Naim / Ertaş, Şeref / Albaş, Hakan. *İnan Türk Medeni Hukuku Miras Hukuku*, 11. Baskı, Seçkin Yayınevi, Ankara, 2022.
- İyilikli, Ahmet Cahit. *Hukuk Yargılamasında Terekenin Resmi Defterinin Tutulması*, Yetkin Yayınevi, Ankara, 2021.
- Kama, Musa “Mirasçılardan Birinin Resmi Defterinin Tutulması Talebi”, *Feyzi Necmeddin Feyzioğlu'nun Anısına Armağan*, 2020.
- Kılıçoğlu, Ahmet. *Miras Hukuku*, 10. Baskı, Turhan Kitabevi, Ankara, 2019.
- Kocayusufpaşaoğlu, Necip. *Miras Hukuku*, 3. Baskı, Filiz Kitabevi, İstanbul, 1987.
- Kren Kostkiewicz, Jolanta / Vock, Dominick. *Kommentar zum Bundesgesetz über Schuldbetreibung und Konkurs SchKG*, Schulthess Verlag, Zurich, 2017.
- Kuru, Baki. *İcra ve İflas Hukuku*, C. I, 3. Baskı, İstanbul, Evrim Dağıtım, 1988.
- Öztan, Bilge. *Miras Hukuku (Tablolar ve Örneklerle)*, 11. Baskı, Yetkin Yayınevi, Ankara, 2020.
- Pekcanitez, Hakan / Atalay, Oğuz / Sungurtekin Özkan, Meral / Özekes, Muhammet. *İcra ve İflas Hukuku Ders Kitabı*, 9. Baskı, On İki Levha Yayınevi, İstanbul, 2022.
- Pekcanitez, Hakan / Simil, Cemil. *İcra – İflâs Hukukunda Şikâyet*, 2. Bası, Vedat Kitapçılık, İstanbul, 2017.
- Postacıoğlu, İlhan E. / Altay, Sümer. *İcra Hukuku Esasları*, 5. Baskı, Vedat Kitapçılık, İstanbul, 2010.
- Serozan, Rona / Engin, Baki İlkay. *Miras Hukuku ve Tamamı Çözümlü Pratik Çalışmalar*, 8. Baskı, Seçkin Yayınevi, Ankara, 2022.

- Stahelin, Adrian / Bauer, Thomas / Stahelin, Daniel. Basler Kommentar Bundesgesetz über Schuldbetreibung und Konkurs I, Art. 1-158 SchKG, 2. Auflage, Helbing Lichtenhahn Verlag, Basel, 2010.
- Tuor, Peter / Piconi, Vito. *Berner Kommentar, Schweizerisches Zivilgesetzbuch, Das Erbrecht, 2. Abteilung, Der Erbgang, Artikel 537-640 ZGB*, Zweite Auflage, Bern, 1966.
- Uyar, Talih. *Gerekçeli ve İçtihatlı İcra ve İflas Kanunu Şerhi*, C. III, 4. Baskı, Adalet Yayınevi, Ankara, 2008.
- Uyar, Talih. *Türk Medeni Kanunu (Gerekçeli-İçtihatlı) Miras Hukuku (MK. 495-682)*, Feryal Matbaacılık, Ankara, 2002.
- Ülgenalp, Nuri. “Mirasın Reddi ve Defter Tutma Talebi”, *Adliye Dergisi*, S. 1, 1945, s. 31-45.
- Üstündağ, Saim. *İcra Hukukunun Esasları*, İstanbul, 2004.
- Yakuppur, Sendi. *Resmî Defter Tutma ve Mirasın Tutulan Deftere Göre Kabulü*, Seçkin Yayınevi, Ankara, 2022.
- Yılmaz, Ejder. *İcra ve İflâs Kanunu Şerhi*, C. I, Yetkin Yayınevi, Ankara, 2016.